

Pol da Rom Amin do Papia Mandagit

But piso gen

Pol da papia on mandagit, nido Pol kin kokup pap Rom unudon panmuwukbi egipgwit unun pindat do nandagit. Unudon bisap pisipmisok egek don Spen miktimon kin Gen Bin Tagisi yan tetenok do nandagit. Do mibiltok on papia nan kalip yipban kigit. On papiagwan Pol da Kristo dakon Gen Bin Tagisi do pakyansi yan tetenosok, ae Yesu yolyol amin da ni anpak ban ani unun do yosok.

Mibiltok Pol da gildat tagi yan yoyinek ae Pinjkop da Rom panmuwukbi panpulugosak do bisit pi asak unun do yoyigit. Anek papia on mandagit dakon mibili yan yagit, “Nandan gadat agak kosiron dagan Pinjkop da dabilon mihat aminyo kilegi dagoman” (1.17). Pol da yan yosok, Juda amin bo ae Amin Hwakjwari Kabi kisi yokwi pakpak gin. Do Pinjkop da nandan yawok yominek yokwikon ban timitjak kosit unun kalonjisi kind a gin. Amin kind a Yesu Kristo nandan gadan imjak amin Pinjkop da yokwikon nan abidokdisak, anjakwan unun amin Pinjkop dakon notnisi dagokdisak, ae Yesu Kristo dakon sami ae padik padikyo dagokdisak.

Pinjkop da amin kind a yokwikon nan abidosak kan, egip egipni kalugisak. Pinjkop unun gat egakwan Wupni unun aminon tugosok. Do yokwi ae kimot da unun amin abin yipjak dakon tapmimni minisi. Kilapmi 5 mon da 8 ron Pol da gen teban dakon mibili yosok, ae Telagi Wup dakon tapmimni Yesu nandan gadan iman aminon pi asak unun do yosok.

Kilapmi 9 non da 11 non Pol da jigini madep kind a do yosok. Pol iyi Juda amin kabikon nani kind a. Juda amin

uñun kalip Piñkop da iyi do manjigit. Mani Juda miñat aminyo morapmi da Yesu manji imgwit. Amin Ņwakiñwari Kabi morapmi da Yesu dakon pañdetni dagawit, mani Juda amin dima. Pol da yañ yosok, Gulusuñ uñun Juda amin iyi dakon. Piñkop da yo madep uñun iyikon ak do nandagit uñun dima kañba pisagit. Mani Pol da Juda miñat amin kabi Yesu dakon miñat amin kabikon don abin sañbekdan yañ nandagit.

Gen mibi do Pol da pañmuwukbi ni anpak bañ ani uñun do yosok. Pol da amin do but dasi galak tañ yomyom anpak ani uñun do morapmisi yosok. Ae Piñkop dakon pi agak dakon anpak do yosok, ae gapman da yoñgamgwan egip egip, ae amin pañpulugok anpak gat do yosok.

Nandan gadat kosiron dagin Piñkop da dabilon amin kilegisi amañ
(Kilapmi 1-4)

Pol da yabekbi pini do yosok

¹ Nak Pol, Yesu Kristo dakon oman monji da papia on mandisat. Uñun da nak yabekbi pi abeñ do yañ namgut, ae Piñkop dakon Gen Bin Tagisi yañ tenjerok abeñ do manjin negut.

² Kalip Piñkop da Gen Bin Tagisi uñun do yañ teban tok aban kombi amin da gen uñun Piñkop da telagi papiakon mandawit. ³ Gen Bin Tagisi uñun da Monji do yosok. Uñun amin daganeñ Kila Amin Madep Dewit da kabikon da altagit. ⁴ Ae Piñkop da kimoron nañ aban pidagit bisapmon Telagi Wup da Amin Taginin Yesu Kristo uñun Piñkop dakon Monji tapmim madepni tañ imisak yañsi noligit. ⁵ Yesu da pi agit do aneñ Piñkop da nin do yo tagisi añ nimeñek yabekbi pi aneñ do yañ mudañ nimgut.

Nin da yaŋ yomno Amin ņwakŋwari Kabikon amin morap Yesu nandan gadan iminjek geni guramigakwa man madep pasak do aŋek nin manjin nipgut. ⁶ Jiyo kisi yaŋ ilit nandanek Yesu Kristo da kabikon saŋbewit.

⁷ Rom amin, Pinƙop da ji do but dasi galak taŋ daminjek iyi dakon amin kabi ani do yaŋ damgut. Nak on papia ji do mandan damisat.

Pinƙop Datnin ae Amin Tagi Yesu Kristo dakon nandan yawotni gat ae but yawotni gat jikon tosak do bisit asat.

Pol Rom amin pindat do nandagit

⁸ Nak mibiltok yaŋ dayisat. Miktimi miktimi amin morap da ji dakon nandan gadat do madepsi yoŋ, do ji do nandanek Yesu Kristo da manon Pinƙop ya yaŋsi iyisat. ⁹ Pinƙop iyi nandisak, bisapmi bisapmi ji do nandanek bisit asat. Nak Pinƙop Monji dakon Gen Bin Tagisi yaŋ tenƣenok asat unun but dasi nandan kimagek asat. ¹⁰ Nak bisit yaŋ iyisat, jikon apben do nandisak kaŋ, kosit kinda yipman naban jikon tagi apben. ¹¹ Nak ji dandak do galagisi nandisat, nido wupji dakon yo tagisi di dabo paŋek tebaisi atni do nandisat. ¹² Nandak nandakno yaŋ tosok, ji dakon nandan gadat da nak anteban anjakwan nak dakon nandan gadat da ji paŋteban asak.

¹³ Not kabi yaŋsi nandani, nak bisap morapmi jikon ap do nandagin. Nido Amin ņwakŋwari Kabikon pi abo nandan gadat awit unuden gin jikon ak do nandisat. Mani bisap morapmi yo diwari da kosit sopman namaŋ. ¹⁴ Pinƙop da pi namgut unun Grik amin, ae Grik amin dima, ae nandan kokwini kilegi amin, gat ae nandan kokwini tagi dima amin, unun kisi paŋpulgoken do pi namgut. Unun aminon pi dima aben kaŋ, gomano toŋ yaŋ

asak. ¹⁵ Yarj do anjek Rom amin jiyo kisikon Gen Bin Tagisi yarj tenjetokej do galagi madepsi nandisat.

Gen Bin Tagisi unun Pinjkop dakon tapmimni

¹⁶ Nak Gen Bin Tagisi unun do dima mayak tosot. Nido, unun gen kagagwan Pinjkop dakon tapmimni tosok, do unun gen da amin morap nandan gadat an unun yokwikon baj timikdak. Mibiltok Juda amin timikdak, ae Amin ņwakņwari Kabiyo kisi timikdak. ¹⁷ Pinjkop nianjon da amin kilegi yarj niyisak unun do Gen Bin Tagisi da nolisak. Nin nandan gadat anapno unun do anjek Pinjkop da amin kilegi yarj niyisak. Wasok wasok unun nandan gadat, ae wasipyo kisi unun nandan gadat kalongin. Gen kinda Pinjkop da papiakon tosok unun do yosok. “Amin kilegi unun nandan gadat anjek egipdarj.”

Amin kisi morap da Pinjkop manji imgwit

¹⁸ Pinjkop Kwen Kokup da anpaknin kokwin anjek butjapni nolisak. Unun da amin morap manji iminek anpak yokwi an amin unun do butjap madepsi nandan yomisak. Unun amin da anpak yokwi anjek gen bami witjinba toj. ¹⁹ Unun amin Pinjkop dakon mibili kili nandawit, nido Pinjkop da iyi kili yoligit. ²⁰ Pinjkop da yo morap wasagiron da wiņ abisok ekwamaņon unun yo morap pindagek Pinjkop dakon mibilni pasili toj unun nomansi pindakganj. Pinjkop dakon egip egip nianjensi, ae tapmimni toktogisi tosok unun pindakganj, do amin kinda da nak Pinjkop dima nandan imisat yarj yogogi minisi.

²¹ Asi, Pinjkop nandan imgwit, mani unun Pinjkopsi yarj nandanek mani ankisinek ya yarj iyik do dima nandawit. Nandak nandakni upbal tawit, ae nandan kokwini tagi

dima anjakra butni pilin tuk awit. ²² Nin nandaŋ kokwinin tagisi yaŋ yawit, mani nandaŋ kokwini tagi dima amin dagawit. ²³ Uŋun da Piŋkop tilimni toŋ egip egip teban egisak uŋun manji imiŋek dima gawak imgwit. Yum kaŋek amin egi kimak kimak amaŋ uŋun dakon wupmi gat, ae minam, ae bit kilapyo gat, ae birombak mibili mibili dakon wupmi wasaŋek gawak yomgwit.

Miŋat aminyo da anpak yokwi mibili mibili awit

²⁴ Yaŋ awit do Piŋkop da yum pindagakwan yokwi dakon galaktok yolek notni da giptimon yumabi anpak iŋanisi aŋ aŋ awit. ²⁵ Uŋun amin da Piŋkop dakon gen bami yipmaŋek top gen baŋ yolgwit. Aŋek Piŋkop yo morap wasagiŋ uŋun manji imiŋek yo morap wasagiŋ uŋun baŋ gawak yomiŋek omani anyomgwit. Mani Piŋkop yo morap wasagiŋ uŋun naŋgin toktogisi anjaksiŋ kimori. Uŋun asi.

²⁶ Uŋun Piŋkop manji imgwit, do Piŋkop da yum pindagakwan anpak mayak mayagi ak do but kindap pawit. Aŋek miŋat da miŋat eyo dakon anpak yipmaŋek miŋat notni gat anpak yokwisi awit. ²⁷ Ae wiliyo kisi miŋat eyo anpak yipmaŋek wili notni gat anpak dima agagi ak do but kindap madepsi pawit. Aŋek anpak yokwisi awit uŋun da ariŋmon kobogi do yo yokwisi timikgwit.

²⁸ Piŋkop egisak yaŋ nandawit, mani manji imiŋakwa Piŋkop da yum pindagakwan iyi dakon nandak nandak yokwini yolgwit. Aŋek anpak yokwi dima agagi awit. ²⁹ Uŋun anpak yokwi mibili mibili aŋek, wagat wagat, ae nandaba yokwi tok, ae pindak galaktok, ae amin dapba kimot dakon anpak, ae emat, ae top gen, ae gwayeŋ yok uŋun aminon tugosok. ³⁰ Ae amin paŋupbal ak do gen yokwi yoŋ, ae Piŋkop do nandaba yokwi tok aŋ, ae

1:22: Jer 10.14; 1Ko 1.20
18.22; 20.13; 1Ko 6.9

1:23: GT 4.15-19; Kap 106.20

1:27: MS

butjapmon da gen pap yoŋ, ae piŋbit tidok aŋ. Ae aŋpak yokwi kalugi paŋalon aŋ, ae meŋ datyo dakon gen dima guramikgaŋ. ³¹ Uŋun nandak nandakni tagi mini, ae iyi dakon yaŋ teban tok geni yapmaŋgaŋ, ae bupmini mini, ae diwari yopyop aŋpak dima aŋ nandaŋ. ³² Piŋkop dakon gen teban kilegi da aŋpak yokwi uŋuden aŋ amin si kimotni do yosok uŋun nandaŋ, mani yum kaŋek uŋun aŋpak yokwi morap sigin aŋ. Ae uŋun gin dima, amin diwari da uŋun aŋpak yokwi aŋakwa si joŋikgaŋ.

2

Piŋkop da amin dakon aŋpakni kokwin kilegisi asak

¹ Ji amin sugaŋek aŋpakni kokwin aŋ amin yaŋ dayisat, ji disi do suŋ kinda dima agimaŋ yaŋ yogogi mini. Ji amin sugaŋek aŋpakni kokwin aŋ bisapmon, uŋun disiyo kisi do yoŋ. Nido, aŋpak yokwi aŋ uŋun disiyo kisi yaŋ gin aŋ. ² Nin nandamaŋ, Piŋkop da uŋuden amin kokwinigeŋ kobogi yokwisi yomisak, uŋun kokwin kilegikon da asak. ³ Gak amin sugaŋek aŋpakni kokwin asal, mani gagayo kisi aŋpak yokwi yaŋ gin asal. Gak Piŋkop da gen yaŋ gaban tagi pulugaŋ kikeŋ yaŋ nandisal, ma? ⁴ Piŋkop da aŋpak yaworisi aŋgamiŋek kobogi tepmi dima gamiŋek gak do jomjom aŋegisak uŋun do nandabi yo isali asak, ma? Gak da but tobiŋ abi do aŋek aŋpak yaworisi aŋgamisak. Gak uŋun dima nandisal, ma?

⁵ Mani, gak but teban aŋek but tobiŋ ak do dima nandisal. Yaŋ aŋek Piŋkop da kobogi yo yokwisi aŋgamdisak dakon yo gaga madepsi paŋmuwuk kakwasal. Ae Piŋkop da miŋat aminyo gen kokwini kilegisi any-omdisak bisap madepmon butjap madepni aŋalon aŋakwan gak kobogi yokwisi timitdisal. ⁶ Piŋkop da

---

2:1: Mt 7.1-2; Jn 8.7   **2:4:** Ep 1.7; 2Pi 3.15   **2:6:** Kap 62.12; YT 24.12; Mt 16.27; 2Ko 5.10

“amin kalonj kalonj anpak awit da aripmon kobogi yominj yominj akdisak.”

⁷ Amin diwari anpak kilegisi ak do pi madepsi anj kimagek Pinjkop gat Kwen Kokupmon tagisi egek man madep gat tilimni gat ae egip egip teban timit do wusik wusik anj. Pinjkop da unjun amin do egip egip dagok dagogi mini yomdisak. ⁸ Mani, amin diwari iyi dogin nandanjek gen bami manji iminjek anpak yokwisi anj amin unjun Pinjkop dakon butjapni abidokdanj. ⁹ Amin morap anpak yokwi anj unjun jiggi tepmiyo madepsi pakdanj. Mibiltok Juda amin da paba Amin Ijwakjwari Kabi kisi da pakdanj. ¹⁰ Mani, amin morap anpak kilegi anj unjun tilim gat ae man madep gat ae but yawot gat timitdanj. Mibiltok Juda amin da timikba Amin Ijwakjwari Kabi kisi da timitdanj. ¹¹ Nido Pinjkop da minjat amin morap tilak kalonjikon gin kokwin asak.

¹² Amin Ijwakjwari Kabi Pinjkop dakon gen teban dima abidawit, mani yokwi aba Pinjkop da kobogi do yo yokwisi anj yomdisak. Ae Juda amin da gen tebani abidawit, do yokwi aba gen tebani unjun yolek gen yanj yomdisak. ¹³ Nido, gen teban isal dogin nandanj amin unjun Pinjkop da dabilon amin kilegi dima. Gen tebani guramikganj amin bangin Pinjkop da amin kilegi yanj yoyisak. ¹⁴ Amin Ijwakjwari Kabi unjun Pinjkop dakon gen tebani dima abidawit, mani diwari iyi da nandak nandagon da gen teban guramikganj. Pinjkop dakon gen teban dima abidawit, mani butnikon da anpak yokwi tagiyo iyi kokwinikganj. ¹⁵ Unjun da yanj nolisak, Pinjkop dakon gen teban butnikon kili mandabi. Ae Pinjkop dakon galak tok nandanj, do bisap diwarikon butnikon da surj amanj yanj nandanj, ae bisap diwarikon tagi amanj yanj nandanj. ¹⁶ Bisap kinda apdisak, unjun bisapmon Pinjkop da Yesu Kristo obakon da amin morap kisi dakon anpak

pasilikan da awit unjun kokwin akdisak. Gen Bin Tagisi yanj tejtentesot unjun da unjun do yosok.

Juda amin gen teban da paɲpulugosak yanj nandanj

¹⁷ Juda amin ji yanj nandanj, Piɲkop da gen tebani nin do nimgut, do nin do tagisi nandisak. Ae ji disi dakon man pawigek, “Nin Piɲkop dakon notnisi ekwamanj” yanj yonj. ¹⁸ Ji Piɲkop dakon galaktok nandanj. Ji gen teban dakon nandak nandak morapmi kili pawit, do anpak kilegi unjun tagisi yanj yonj. ¹⁹⁻²⁰ Ji yanjsi nandanj teban tonj, “Gen tebanon nandak nandak tagisi morap gat ae gen bami gat timikgamanj, do nin amin dabili mini dakon kosit yolik amin, ae pilin tukgwan ekwanj amin dakon tejtentesini. Nin nandanj kokwini tagi dima amin gat ae miɲat monjiyo kisi dakon yoyiɲdetni” yanj nandanj teban tonj. ²¹ Asi, ji amin morapmi yoyiɲ dekgan, mani mibili nido ji disi ban yoyiɲdet dima anj? Amin kabo dima noni do yoyan, mani ji disi kabo dima bo nonj? ²² Ji “Yumabi anpak dima ani” yanj yonj. Mani disi yumabi anpak dima bo anj? Ae ji kokup kidat gawak yomyom do dimasi agagi yanj yonj, mani Amin ņwakɲwari Kabi dakon kokup kidat gawak yomyom yutnon yoni kabo dima bo timikganj? ²³ Ji disi dakon man pawigek, “Nin Piɲkop dakon gen teban pakyanjsi nandamanj” yanj yonj. Mani ji disi gen teban kirinjegek Piɲkop dakon man abin yipmanjanj. ²⁴ Piɲkop dakon papia da unjun anpak do yanj yosok:

“Juda amin ji da anpak yokwi anj do anek Amin ņwakɲwari Kabi da Piɲkop dakon man abin yipmanjek jigilak gen yanj imanj.”

Giptim mandak dakon anpak bamisi

²⁵ Asi, gak gen teban guramikgi kaŋ, giptim mandak anpak unun da anpak tagisi asak. Mani gen teban kirinjital kaŋ, gak giptimgo dima mandabi Amin ņwakŋwari Kabi yombem dagosol. ²⁶ Ae amin kinda giptimi dima mandabi da gen teban guramikdak kaŋ, unun amin giptimi mandabi yombem. ²⁷ Asi, Juda amin ji Piŋkop dakon gen teban abidawit, ae amin da giptimji mandawit. Mani ji gen teban kirinjikaŋ kaŋ, Amin ņwakŋwari Kabi dakon anpak tagi da Juda amin ji amin yokwi yaŋ dolikdisak, nido iyi giptim mandak dima an mani gen teban guramikgaŋ. ²⁸ Juda aminon da altarbi da Juda amin bamisi dima asak. Ae giptim mandak anpak unun kwen giptim dakon yogin dima. ²⁹ Amin kinda Piŋkop da butni kaŋban tagisi asak unun amin Juda amin bamisi. Giptim mandak dakon anpak bamisi unun Piŋkop dakon gen teban guramit anpak da dima anjalon asak, Piŋkop dakon Wup da amin buron anjalon asak. Unun amin amin da mani dima awikwaŋ, Piŋkop da mani awigisak.

3

Anpak yokwi da anpak tagi aripmi dima abin yipjak

¹ Do gak Juda amin kinda kaŋ, unun da niaŋon da gak anpulugosak? Ae giptim mandak dakon anpak unun da Juda amin tagi panpulugosok, bo dima? ² Unun da madepsi panpulugosok. Piŋkop da Juda amin do yo tagi mibili mibili yomgut. Mibiltok unun da geni kila ani do yomgut. ³ Asi, diwari da geni dima guramikgwit. Yaŋ awit do Piŋkop da yaŋ teban tok agit unun tagi kirinjitjak? ⁴ Unun dimasi! Asi, amin morap top amin gin, mani Piŋkop kalon gin bami yogok amin. Unun do Piŋkop gen papia da yaŋ yosok:

“Piŋkop gak anpak kilegikon da gen yaŋ namisal.

Ae gen pikon gepni kaŋ teban tokdisal.”

⁵⁻⁶ Nin dakon anpak yokwinin da Piŋkop dakon anpak kilegisi nomansi antenteŋ asak kaŋ niaŋ yoneŋ? Piŋkop da yokwinin dakon kobogi niban suŋ asal yaŋ tagi iyineŋ? Uŋun dimasi! Uŋun amin dakon nandak nandak gin. Piŋkop bisapmi bisapmi anpak kilegikon da pi dima asak kaŋ, niaŋon da miŋat amin morapyo kokwin akdisak? ⁷ Amin diwari da yaŋ yoŋ, “Nak dakon top geno da Piŋkop dakon geni bamisi antenteŋ anek man madepni awigisak kaŋ, niaŋon da amin yokwi yaŋ nayinek kobogi yokwi namisak?” ⁸ Ae amin diwari da gen yokwi yaŋ yoŋ, “Kili anpak yokwi anapno unjudon da anpak tagi noman tanban.” Amin diwari da yaŋba yokwi tok an namiŋek gen yokwi unjuden nak da yosot yaŋ yoŋ. Piŋkop da kokwin agakni kilegikon da unjun amin kobogi yokwisi yomdisak.

Amin kinda da anpak kilegi kinda dima asak

⁹ Do niaŋ? Juda amin nin da amin diwari yapmanga-man? Uŋun dimasi! Nak kili dolit, Juda amin gat ae Amin ņwakŋwari Kabi gat nin kisi yokwi dakon tapmim da nin tebai wamaŋdak. ¹⁰ Uŋun do Piŋkop gen papia da yaŋ yosok:

“Amin kilegi kinda dima egisak. Minisi.

¹¹ Nandak nandakni tagisi amin mini.

Kinda da Piŋkop wisin kok do pi dima asak.

¹² Amin kisi morap Piŋkop manji iminek yokwi tawit.

Kinda da anpak tagi kinda dimasi asak.”

¹³ “Gen kagani unjun kimakbi tamo yombem.

Top gen morapmi yoŋ.”

“Tuŋon amin dakon pakbi emari toŋ gen dulumnikon da moŋ.”

¹⁴ “Bisapmi bisapmi amin jobit yomiņek paņtasik ak do gen yoņ.”

¹⁵ “Uņun tepmisi amin dapba kimotni do kwaņ.

¹⁶ Uņun dukwan dukwan amin paņupbal aņek jigi yom do akwaņ.

¹⁷ Amin gat but kaloņ egip egip dakon mibili dimasi nandaņ.”

¹⁸ “Uņun Piņkop do dimasi pasolgoņ.”

¹⁹ Nin nandamaņ, gen morap gen tebanon toņ uņun amin morap gen teban da yongamgwan ekwaņ uņun da guramitni do toņ. Do amin kinda da “nak amin kilegi” yaņ aripmi dimasi yosak. Nin kisi morap miktimon ekwamaņ Piņkop da dabilon diwarinin toņ. ²⁰ Do gen teban guramit kosiron da amin kinda Piņkop da dabilon kilegisi dima egisak. Dimasi! Gen teban da nin diwarinin toņ yaņ nolisak, uņun gin.

Kristo nandaņ gadaņ imaņ amin uņun amin kilegi

²¹ Mani abisok Piņkop da ni kosiron da amin kilegi yaņ niyisak uņun nolisak. Uņun gen teban guramit kosiron da dima. Moses dakon gen teban gat ae kombi amin dakon papia gat da niaņon da kilek toneņ uņun do yaņkwok kili awit. ²² Miņat amin morapyo Yesu Kristo nandaņ gadaņ imaņ uņun Piņkop da amin kilegisi yaņ yoyisak. Kosit ņwakņwari kinda dima tosok. Amin morap Piņkop da dabilon arip gin. ²³ Nido nin kisi morap yokwi agimaņ, ae Piņkop gat Kwen Kokup aripmi dima egipmi. ²⁴ Mani Piņkop da nin do nandaņ yawok nimiņek miņat aminyo kilegi yaņ niyisak. Uņun Yesu Kristo da nin yumaņ naņ nipgut do aņek yaņ niyisak. ²⁵ Piņkop da Yesu kimagek yawini da miņat amin morapyo nandaņ gadaņ imni uņun

dakon yokwini wiriritjak do manjigit. Uñun agit da gen kokwin agakni uñun kilegisi yañ nolisak. Nido kalip miñat aminyo yokwi aba yo yawori añ yomiñek kobogi tepmi dima yomgut. ²⁶ Ae abisok bisapmon iyi kokwin agakni uñun kilegisi yañ nolik do amin morap Yesu nandan gadan iman uñun amin kilegi yañ yoyisak.

²⁷ Do gen teban yolek uñun kosiron da nin amin kilegi dima aman. Pi kinda anek dima, nandan gadat kosiron dagan amin kilegi aman, do amin kinda da iyi do dima nandaban wigisak. ²⁸ Nido nin nandan, nandan gadat kosiron dagan amin kilegi aman. Gen teban yolyol kosiron da dima.

²⁹ Piñkop uñun Juda amin dakon Piñkop gin? Uñun dimasi. Uñun Amin ñwakñwari Kabi kisi dakon Piñkopni. ³⁰ Nido Piñkop uñun kalonñ kindagin egisak, ae nandan gadat kosiron da Juda amin giptimi mandabi ae Amin ñwakñwari Kabi giptimi dima mandabi uñun kisi nandan gadan imiñakwa timikdak. ³¹ Do nandan gadat anek gen teban yum koneñ? Uñun dimasi. Nin nandan gadat bamisi anek gen teban jonikgaman.

4

Abraham da nandan gadat aban Piñkop da amin kilegi yañ iyigit

¹ Yañ do nin babiknin Abraham do nian yoneñ? ² Abraham anpak kilegi gin anek uñun kosiron da kilegi man pagit tam iyi mani tagi awikwan. Mani Piñkop da dabilon uñun kosiron da kilegi man dima pagit. ³ Piñkop gen papia da uñun do nian yosok? Yañ yosok: “Abraham Piñkop dakon gen do nandan gadat aban amin kilegi yañ iyigit.”

⁴ Amin pi anek tomni timikgan unun do but galak dakon yo yan dima yoman. Unun tomni timikgan yan yoman. ⁵ Mani amin kindi pi dima anek nandan gadat asak unun amin Pinjkop yokwi pakpak kokwin anek kilegi man yomisak unun da dabilon kilek tosok. ⁶ Dewit kisi da unun do yagit. Amin anpak tagi ak do pi madep dima an unun Pinjkop da dabilon amin kilegi dagon, ae unun da kisik kisik tagi ani unun do yagit. ⁷ Dewit da yan yagit:

“Amin Pinjkop dakon gen tebani yapba gulusunni unun yopman yominek diwarini wiririkdak unun amin kisik kisik ekwan.

⁸ Amin kindi yokwi aban Amin Tagi da kobogi im do sarbejek dima nandisak unun amin kisik kisik ekwan.”

⁹ Ji nian nandan? Juda amin giptimni mandabi unun dagin gisami ton ekwan? Bo Amin Iwakjwari Kabi giptimi dima mandabi unun kisi da gisami ton ekwan? Kisi bamot gisami ton ekwan. Nin yan yoman, Abraham nandan gadat aban Pinjkop da amin kilegi yan iyigit. ¹⁰ Abraham nian aban Pinjkop da amin kilegi yan iyigit? Giptimni mandagit bo don mandagi? Unun giptimni dima mandakwan Pinjkop da amin kilegi yan iyigit. ¹¹ Giptimni dima mandanek nandan gadat anpakwan Pinjkop da amin kilegi yan iyigit. Anek don Abraham unun amin kilegi kindi yan dakon tilak do giptim mandak dakon anpak imgut. Yando, Abraham unun amin morap giptim dima mandanek Pinjkop nandan gadan iba amin kilegi yan yoyisak dakon datnisi egisak. ¹² Ae Abraham unun giptimi mandabi amin kabi dakon dat yo kisi egisak. Mani amin giptimni mandanek nandan gadat dima an amin unun dakon datni dima egisak. Amin

morap giptimni mandarek Abraham da giptimni dima mandarek nandar gadat agit yan gin nandar gadat an amin dakon datni egisak.

Piŋkop dakon yan teban tokni unun nandar gadat amin morap kisi do toŋ

¹³ Kalip Piŋkop da Abraham gat babakni gat do miktim morap kisi yom do yan teban tok agit. Abraham gen teban yolakwan unun do anek yan teban tok dima an imgut. Nandar gadat gin anjakwan amin kilegi yan iyinek yan teban tok an imgut. ¹⁴ Gen teban yolgan amin dagin Piŋkop dakon yan teban tokni timitni kan, nandar gadat unun yo isali asak, anjakwan yan teban tokni unun bami mini an mudokdar. ¹⁵ Amin da gen teban yapmanakwa Piŋkop da butjap nandar yomisak. (Mani gen teban mini kan, gen kirijit dakon diwarini mini.)

¹⁶ Piŋkop da Abraham gat babakni don altanek egipdar unun do nandar yawok yominek yan teban tok an yomgut. Do Piŋkop da yo unun manjin yomgut unun timit do nandar gadat anek tagi timitni. Unun yo gen teban yolgan amin dogin dima toŋ, amin morap Abraham da nandar gadat agit yan gin an amin kisi da yo unun timitdar. Abraham unun nin morap kisi dakon datnin. ¹⁷ Unun do Piŋkop dakon papia da yan yosok:

“Nak da gak gepbo miktimi miktimi amin egi an an kwan unun dakon datni egipdisal.”

Piŋkop unun nandar gadan imgut da dabilon Abraham unun datnin egisak. Unun Piŋkop dagin amin kimakbi egip egip yomisak, ae yo dima tawit unun gen yanakwan noman toŋ.

¹⁸ Abraham unun Pinjkop da yan teban tok an ingut unun aripmi dimasi noman tokdan yan nandagit, mani miktimi miktimi amin egi an an kwan unun dakon datni egipdisat unun do nandan gadat tebaisi agit. Pinjkop da kili iyigit:

“Babikgo da madepsi iren tokdan.”

¹⁹ Abraham unun bilakni 100 do monji aripmi dima panjalagi, ae minatni Sara unun yo kisi monji aripmi dima panjalagi agit, mani nandan gadatni dima yawogek tebaisi tagit. ²⁰ Pinjkop da yan teban tok an iban but bamot anek nandan gadatni dima yipman dekgit. Nandan gadatni sigin teban tanakwan Pinjkop do man madep ingut. ²¹ Ae Pinjkop da yo ak do yan teban tok agit unun aripmi tagi akdisak yansi nandan teban tagit. ²² Yan do anek Pinjkop da Abraham dakon nandan gadatni kanek “amin kilegi yan iyigit.”

²³ Gen unun mandabi unun yan: “Pinjkop da amin kilegi yan iyigit” gen unun Abraham dogin dima mandabi. ²⁴ Gen unun nin kisi do yosok. Nin Pinjkop Amin Taginin Yesu kimoron nan aban pidagit unun nandan gadan imaman amin Pinjkop da amin kilegi yan niyisak. ²⁵ Pinjkop da Yesu nin dakon diwarinin wiriritjak do yum kanakwan amin da anakba kimakgit. Ae nin da kilegi man paner do anek kimoron nan aban pidagit.

Nin Kristo gat kisi kimakgiman ae unun gat kisi egip egip abidagiman

(Kilapmi 5–8)

5

Pinjkop da nin minat aminyo kilegi yan niyisak

¹ Yar do aŋek nin nandaŋ gadat ano Piŋkop da miŋat aminyo kilegi yar niyisak. Do Amin Taginin Yesu Kristo da paŋpulugaŋban nin Piŋkop gat but kalon ekwamaŋ.

² Yesu da miŋat aminyo nandaŋ gadat amaŋ uŋun Piŋkop dakon nandaŋ yawot kagagwan piŋineŋ do yoma wiŋdal niŋgut da nin abisok uŋudon tebaisi akgamaŋ. Aŋek nin Piŋkop da abiŋ timikban Kwen Kokupmon iyi da tilim madepgwan egipneŋ do nandaŋ teban tajeŋ jomjom amaŋ, ae nin uŋun do nandaŋek kisik kisik amaŋ.

³ Nin uŋun dogin kisik kisik dima amaŋ. Jiŋi noman taŋ nimaŋ uŋunyo kisi do kisik kisik aneŋ, nido jiŋi da nin dakon but paŋteban aŋakwa jiŋikon tebaisi akgamaŋ.

⁴ Ae jiŋikon tebaisi agek egip egipninon aŋpak kilegisi noman toŋ, ae uŋun aŋpak da nin joŋikban but galagon da nandaŋ teban tajeŋ jomjom aŋek ekwamaŋ. ⁵ Ae jomjom amaŋ uŋun isal dogin dima amaŋ, nido Piŋkop da Telagi Wupni butninon tagal niban uŋun da Piŋkop da nin do but dasi galak taŋ nimisak uŋun noliŋban komaŋ.

⁶ Nin tapmimnin mini da egapno Piŋkop bisap yiŋguron Kristo da abiŋ yokwi pakpak amin nin do kimakgit.

⁷ Miktin amin ninon kindi da amin kilegi aŋpulugok do kimot ak do dima nandisak, mani amin tagisi kindi amin diwari da ujuden amin aŋpulugok do tagi kimotni.

⁸ Mani nin yokwi pakpak sigin egapno Kristo da nin do kimakgit. Uŋun da Piŋkop da nin do but dasi galak taŋ nimisak uŋun noliŋban komaŋ. ⁹ Kristo dakon yawi da nin paŋkilek aban nin amin kilegi agimaŋ, do uŋun da nin madepsi paŋpulugaŋek paŋkutnaŋban Piŋkop da japmisi nandaŋek yokwi pakpak amin do kobogi yokwisi yomjak bisapmon tagisi egipdamaŋ.

¹⁰ Nin Piŋkop gat uwal sigin egipgumaŋ bisapmon Piŋkop dakon Monji da

5:3: Jem 1.2-3; 1Pi 1.5-7

5:8: Jn 3.16; 1Jn 4.10

5:9: Ro 1.18; 2.5; Ep

2.3-5

kimagek uwal uwal tagit unun mosak dakon pi anek panmuwukban Pinjkop gat but kalonj agimanj. Yanj agit do yansi nandamanj, abisok Monji kalugi egisak do anek Pinjkop da nin yokwikon baj timitdisak. ¹¹ Ae unun gin dima, Amin Taginin Yesu Kristo da nin panpuluganban nin Pinjkop gat but kalonj agimanj, do nin unun do kisik kisik madepsi amanj.

Adam da kimot analon agit, mani Yesu da egip egip analon agit

¹² Adam amin kalonji kinda dagin yokwi aban yokwi da miktimi miktimi amin nin kisi timikgit. Ae yokwi da kimot analon agit. Aban miñat amin morapyo kisi kimot da timikgit, nido amin morap kisi yokwi awit. ¹³ Pinjkop da Moses do gen teban dima iminakwan yokwi miktimon kili tagit. Mani gen teban dima tagit do Pinjkop da amin dakon yokwini dima manjigit. ¹⁴ Mani Adamon da wij Moses da bisapmon amin yokwi awit do kimot da miñat amin morapyo timikgit. Diwari Adam da Pinjkop dakon gen irakgit unuderj dima awit, mani kimot da ununyo kisi timikgit.

Adam unun Yesu don altosak dakon tilak agit, nido Adam da yo agit unun dakon bami miñat amin morapyo kisikon irej tagit. ¹⁵ Mani Adam dakon yokwi gat Pinjkop dakon nandanj yawotni gat unun arip dima, unun iyi iyi. Amin kinda, Adam, unun da yokwi aban amin morapmi da kimakgwit. Mani Pinjkop dakon nandanj yawotni da kimot dakon tapmim abij yipmanjek miñat aminyo morapmikon madepsi tujan yomgut. Amin kalonji Yesu Kristo dakon nandanj yawotni do anek Pinjkop da nin panpuluganban amin kilegi agimanj. Yo unun but galak do nimgut. ¹⁶ Pinjkop da but galak do kilegi man nimgut unun da yo

madepsi asak, unjun da Adam da yokwi aban jigi pagiman unjun madepsi yapmandak. Adam dakon yokwini do aḅek Piḅkop da miḅat aminyo gen pikon yopmaḅek kisi morap tasik toni do yaḅit. Mani Piḅkop da but galak do yaḅ agit: miḅat aminyo yokwi morapmi aba nandan yaḅok yomiḅek amin kilegi yaḅ yoyiḅit. ¹⁷ Amin kalonj kinda da gen kirinjit aban unjun dakon yokwini da kimot anjalon aban kimot da kila amin madep kinda da yaḅ amin morap pabiḅ yopgut. Mani Piḅkop dakon nandan yaḅok gat ae but galak yoni gat dakon tapmim da kimot dakon tapmim yapmaḅek madepsi daman. Do nin yaḅsi nandan, miḅat amin morap Piḅkop dakon nandan yaḅok unjun abidonj Piḅkop da amin kilegi yaḅ yoyiḅakwan amin kalonji Yesu Kristo da pi agit do aḅek miktimon eḅipjak bisapmon tebaisi atdan.

¹⁸ Yaḅdo, amin kalonji da gen teban kirinjikban unjun yokwi do aḅek Piḅkop da amin morap kobogi yokwi timitni do gen pikon yopgut. Yaḅ gin, amin kalonj kinda da anpak kilegi aban Piḅkop da unjun agit do aḅek nin amin kilegi yaḅ niyiḅakwan kalugi ekwaman. ¹⁹ Amin kalonji da gen kirinjit aban unjun do aḅek amin morap kisi yokwi pakpak amin dagawit. Yaḅ gin amin kalonji da gen guramit aban miḅat amin morap kisi amin kilegi dagokdan.

²⁰ Amin da anpakni unjun yokwisi yaḅ kaḅ nandanjo ani do aḅek Piḅkop da gen tebani yoban abidawit. Mani amin da yokwi morapmisi aba yokwi awit da aripmon Piḅkop da nandan yaḅok madepsi an yomgut. ²¹ Do yokwi da kila amin madep da yaḅ yigek amin morap kimot anjalon an yomgut. Mani abisok Piḅkop dakon nandan yaḅokni kila amin madep da yaḅ yikdak. Amin Taginin Yesu Kristo da pi agit do aḅek Piḅkop da nandan yaḅok nimiḅek

amin kilegi yaŋ niyinjakwan egip egip dagok dagogi mini abidomaŋ.

6

Nin Kristo gat kisi kalonji kimakgimanj

¹ Do nin niaŋ yoneŋ? “Piŋkop dakon nandaŋ yawotni da madepsi irentosak do aŋek nin yokwi sigin aneŋ” yaŋ tagi yoneŋ, ma? ² Uŋun dimasi! Nin kimakbi yombem do yokwi dakon yaŋ ilit aripmi dima nandaŋek yolyoli. Do niaŋon da yokwi sigin aneŋ? ³ Nin Yesu Kristo gat gadaŋek telagi pakbi sogimanj bisapmon nin morap kisi Yesu gat kimot kalonji agimanj. Ji uŋun dima nandaŋ, ma? ⁴ Telagi pakbikon nin Kristokon gadano kimot kalonji ano Piŋkop da nin Kristo gat kisi wayikgit. Ae Dat da tapmim madepnikon da Kristo kimoron naŋ aban pidagit, do uŋun da aripmon nin egip egip kalugikon egipneŋ.

Nin Kristo gat kisi kalonji egipdamanj

⁵ Nin Kristokon gadano uŋun da kimot agit nin yo kisi yaŋ gin kimakgimanj, do uŋun da kimoron da pidagit uŋudeŋ gin nin kimoron da pidokdamanj. ⁶ Nin nandamanj, but kalip dakon tapmim wagil minisi asak do aŋek Yesu gat ae nin dakon but kalipnin gat kisi tilak kindapmon dapgwit. Do nin yokwi dakon oman amin saŋbejek dima ekwamanj, ⁷ nido amin kili kimakgit uŋun yokwi dakon oman amini dima egisak.

⁸ Nin Kristo gat kisi kimakgimanj, do nin uŋun gat kisi egipdamanj yaŋsi nandaŋ teban tomaŋ. ⁹ Nido nin yaŋsi nandamanj, Kristo kimoron da kili pidagit, do ae kimot kinda gat aripmi dima asak. Kimot tapmimi mini do saŋbejek aripmi dima abiŋ yipjak. ¹⁰ Kimot agit uŋun yokwi dakon tapmim abik do aŋek bisap kalonj kinda

kimakban dagagit, mani abisok Piŋkop man madep im do egisak. ¹¹ Do yaŋ gin ji yaŋ nandani, “Nin kimakbi yombem da yokwi da kisiron dima ekwamaŋ. Nin Yesu Kristokon gadagimaŋ, do Piŋkop man madep im do ekwamaŋ.”

¹² Ji yokwi yipba uŋun da giptimji si kimori uŋun kilani dima asak. Yokwi da ilik paŋgwan giptim dakon galaktok yokwi di abam. ¹³ Ae ji yokwi yipba giptim diwatji kisi kila aŋakwan aŋpak yokwi dima ani. Ji kimakbi tamokon da pidawit da kalugi ekwaŋ, do ji disi baŋ Piŋkop do paret ani. Aŋek Piŋkop yipba giptimji kalon kila aŋakwan aŋpak kilegi ani. ¹⁴ Yokwi da saŋbeŋek kilasi dima akdisak, nido ji gen teban da kisiron dima ekwaŋ. Ji Piŋkop dakon nandaŋ yawot da kagagwan ekwaŋ.

Nin aŋpak kilegi dakon oman amin ekwamaŋ

¹⁵ Nin gen teban da kisiron dima ekwamaŋ, do niaŋ aneŋ? Nin Piŋkop dakon nandaŋ yawot da kagagwan ekwamaŋ do yokwi tagi aneŋ? Uŋun dimasi! ¹⁶ Ji yaŋsi nandani. Amin kinda dakon geni guramigek oman aŋ im do kini kaŋ, uŋun amin dakon oman amin egipdaŋ. Do uŋun da tilak ji yokwi do kiŋek geni guramitni kaŋ kimot akdaŋ. Mani Piŋkopmon kiŋek geni guramitni kaŋ, amin kilegi akdaŋ. ¹⁷ Kalip ji yokwi dakon oman amin egipgwit, mani abisok Piŋkop da geni daban but dasi nandaŋek guramikgaŋ, do ya yaŋ iyineŋ. ¹⁸ Ji yokwi dakon oman amin egipgwit, mani Piŋkop da yokwikon baŋ timigek aŋpak kilegi dakon oman amin depgut da ekwaŋ.

¹⁹ Nandaŋ kokwinji aripmi dima, do mibili nandaba pisosak do aŋek tilak genon yosot. Kalip giptimji kalon yipba aŋpak iŋani gat ae aŋpak yokwisi mibili mibili gat

dakon oman amin egipgut. Mani abisok giptimji kalon yipba anpak kilegi dakon oman amin egipjak dakon pi an kimotni. Yan anjek ji telagisi egipdanj.

²⁰ Ji yokwi dakon oman amin egipgwit bisapmon anpak kilegi dakon oman amin dima egipgwit. ²¹ Mani anpak yokwi kalip awit unun dakon bami tagi kinda dima abidawit. Abisok unun anpak do mayagi nandanj. Unun anpak da amin kimot yomisak. ²² Mani Pinjkop da ji yokwi da kisiron banj timik iyi dakon oman amin depgut da ekwanj. Do iyi panpuluganban telagisi egek egip egip dagok dagogi mini egipdanj. ²³ Yokwi dakon tomni unun kimot, mani Pinjkop da but galak do egip egip dagok dagogi mini yumsi nimisak. Unun egip egip Amin Taginin Yesu Kristokon tosok.

7

Kristokon gadagimanj dakon tilak gen

¹ Not kabi, gen teban pakyansj nandanj amin ji do gen on dayisat. Ji disi nandanj, amin kinda si egisak bisapmon gen teban da yongamgwan egisak. Mani kimokdok bisapmon gen teban da yongamgwan sanbejek dima egisak. ² Nak tilak gen kinda yoko. Gen teban da yosok unun da aripmon mijat kinda amin paban eni gat giptim kalonj amal. Mani eni kimokdok bisapmon gen teban da sanbejek dima wamanjak. ³ Do mijat unun eni egakwan amin kinda pasak kanj, mijat unun yumabi asak. Mani eni kimokdok kanj, gen teban da dima abidosok, do amin kinda pasak kanj, unun yumabi dima asak.

⁴ Yanjo, not kabi, ji Kristokon gadanba unun gat kili kimagwit, do ji Moses dakon gen teban da kisiron dima ekwanj. Ji da Pinjkop do bami tagisi panalon anj imni do anjek abisok kimoron da pidagit amin dakon amin

kabini ekwarj. ⁵ Nin but kalipmi dakon galaktok yolgumarj bisapmon gen teban da giptimnin dakon galaktok yokwi yolnej do yabet aban yokwi agimarj. Yarj anjek kimot anjalon agimarj. ⁶ Mani nin Kristo gat kisi kili kimakgimarj, do gen teban da nin dima timikdak, nin pulugarjbi da ekwamarj. Do abisok Pinjkop do oman amarj unun Telagi Wup da kosit kalugi nolijakwan oman amarj. Gen teban papiakon mandabi unun yolek oman dima amarj.

Yokwi da nin panjupbal agit

⁷ Gen teban da galaktok yokwi ninon panjalon aban yokwi amarj karj, gen teban unun yo yokwi yarj tagi yonej? Unun dimasi! Gen teban da tarjek yokwino nolijban nomansi pindakdat. Gen teban da yarj yosok: “Ji amin dakon yo do pindak galaktok dima ani.”

Yarj dima yosok tam, pindak galaktok unun anpak yokwi yarj dima nandakom. ⁸ Mani yokwi gen tebanon tapmim panjek butnokon pindak galaktok mibili mibili panjalon agit. Gen teban mini karj, yokwi unun tapmimni mini amin kimakbi yombem. ⁹ Gen teban dima nandagim bisapmon nak kalugi egipgum. Mani gen teban nagon apgut bisapmon yokwi da pidajakwan nak kimot agim.

¹⁰ Gen teban unun amin egip egip yom do noman tagit. Mani unun da egip egip dima namgut, kimot namgut.

¹¹ Nido yokwi da gen tebanon tapmim panjek nak anjkiligek nikban kimakgim.

¹² Do gen teban unun telagisi. Gen teban morap Pinjkop da yipgut unun telagisi, ae kilegisi, ae tagisi. ¹³ Gen teban tagisi da asi nak nikban kimakgim? Unun dimasi! But kalipno da yo tagisi unun narj abidanjek nak nikban kimakgim. Yokwi pini anjek nomansi tenjenanjakwan

^{7:6:} Ro 8.2; 6.4

^{7:7:} TP 20.17; GT 5.21

^{7:11:} WW 3.13

^{7:12:} 1Ti

yokwi unun inan inanisi yanj konej do anjek Pinjkop da yum kanjakwan pini agit.

Yokwi da kilanin ak do pi asak

¹⁴ Nin nandamanj, gen teban unun Pinjkop dakon Wupmon da abisak. Mani nak but kalip nanj yoldat, nido nak yokwi dakon oman amin egisat. ¹⁵ Nak anjak asat unun mibili dima nandajek asat. Anjak si ak do nandisat unun dima asat. Mani anjak dimasi ak do nandisat unun banj asat. ¹⁶ Nak naga anjak dima galak tosot unun banj asat kanj, Moses dakon gen teban unun yo tagisi kinda yanj yosot. ¹⁷ Yanjdo, nak naga anjak yokwi unun dima asat. Yokwi nak da buron egisak unun da asak. ¹⁸ Nak nandisat, nak da buron yo tagi kinda dima tosok. Unun but kalipno do yosot. Asi, nak anjak kilegi ak do nandisat, mani aripmi dima aberj. ¹⁹ Anjak tagi ak do nandisat unun dima asat. Ae anjak yokwi dima ak do nandisat unun banj asat. ²⁰ Nak anjak dima galak tosot unun banj asat kanj, nak naga dima asat. Yokwi butnokon egisak unun da asak.

²¹ Yanjdo, anjak kinda da egip egipnokon pi tebaisi asak unun yanj. Anjak tagi ak do nandisat bisapmon yokwi da kosit sopsop anj namisak. ²² Asi, nak butnogwan da Pinjkop dakon gen teban do nandako yo madepsi asak. ²³ Mani butno dakon galaktok madep kinda da butnogwan pi aban nandisat. Unun galaktok da nandak nandaknokon nak abinj nep do emat anjek yokwi da dam tebanon nepmanjek giptimno kila asak. ²⁴ Awa, nak bupmisi egisat! Giptimno da kimoron nepmandak, do namin da nak puluganj nepjak? ²⁵ Nak Pinjkop ya yanj iyisat! Amin Taginin Yesu Kristo dasi puluganj nepdisak.

Yaŋdo, nak nandak nandaknokon Piŋkop dakon gen teban yol do nandisat, mani but kalip egip egipmon nak yokwi dakon oman amin egisat.

8

Kristo da yokwinin wiririk nimirik Telagi Wup ningut

¹ Yaŋdo, miŋat aminyo Yesu Kristokon gadawit uŋun yokwi dakon kobogi dimasi timitdaŋ. ² Nido ji Yesu Kristo dakon miŋat amin kabini ekwaŋ, ae Wup egip egip nimisak uŋun dakon tapmim da ji pulugaŋ depmaŋdak. Aŋakwan ji yokwi gat ae kimot gat da kisiron saŋbeŋek dima ekwaŋ. ³ Piŋkop da Moses do gen teban ingut uŋun da nin dakon diwarinin aripmi dima wiriritjak, nido but kalipnin da gen teban aripmi dima guramitjak. Mani Piŋkop da iyi dakon Monji yabekban piŋ yokwi pak-pak amin nin dakon giptim yombem abidaŋek yokwinin wiririkgit. Piŋkop da Monji naŋ paregek yokwi dakon tapmim abigit. ⁴ Gen teban dakon aŋpak kilegi nin da egip egipmon tugok tugogisi noman tosak do aŋek Piŋkop da yaŋ agit. Nin abisok but kalipmon dima ekwamaŋ, nin Telagi Wupmon ekwamaŋ.

⁵ Amin but kalip aŋpagon ekwaŋ uŋun but kalip dakon galaktok baŋgin yolgaŋ, mani amin Telagi Wupmon ekwaŋ uŋun Telagi Wup dakon galaktok yolgaŋ. ⁶ Amin kinda nandak nandakni but kalipmon yipmaŋdak kaŋ, uŋun amin kimotjak. Mani nandak nandakni Telagi Wupmon yipmaŋdak kaŋ, uŋun amin egip egip abidaŋek but yawot egipjak. ⁷ Amin kinda nandak nandakni but kalipmon yipmaŋdak kaŋ, uŋun Piŋkop dakon uwalni, nido gen tebani dima guramikdak, ae uŋuden amin da aripmi dima guramiri. ⁸ Amin morap but kalipmon ekwaŋ uŋun aŋpak Piŋkop da galak tosok uŋun aripmi dima ani.

⁹ Mani ji but kalip anpagon dima ekwan. Piŋkop dakon Wupni asi jikon egisak kaŋ, Telagi Wup da ji dayiŋ pawilakwan ekwan. Kristo dakon Wupni mini amin uŋun Kristo dakon amin dima. ¹⁰ Yokwi da giptimjikon kimot paŋalon anɖaban kimot akdaŋ. Mani Kristo butjikon egisak kaŋ, ji amin kilegi dagawit, ae wupji kalugi ekwan. ¹¹ Piŋkop Yesu Kristo kimoron naŋ aban piɖagit uŋun dakon Wupni jikon egisak kaŋ, Piŋkop da Wupni da tapmimon giptimji kimot akdaŋ uŋun egip egip yomdisak.

Nin Telagi Wupmon Piŋkop dakon gwakni agimaŋ

¹² Yaŋdo, not kabino, Piŋkop da nin Wup dakon galaktok yolneŋ do nandisak. But kalip da ji timisok di dima paŋpulugagit, do uŋun dakon galaktok dimasi yolni. ¹³ Ji but kalip anpagon egipni kaŋ, si kimotdaŋ. Mani Telagi Wup da tapmimon giptim dakon anpak yokwi pabiŋ yopni kaŋ, kalugi egipdaŋ. ¹⁴ Nido miŋat amin morapyo Piŋkop dakon Wup da yoyiŋ pawildak uŋun Piŋkop dakon gwakni ekwan. ¹⁵ Piŋkop da Wup damgut uŋun da ji oman amin egek pasol pasol aesi ani do dimasi nandisak. Wupni da ji paŋpuluganban Piŋkop dakon gwakni daganek Piŋkop do “Aba, Dat” yaŋ iyamaŋ. ¹⁶ Telagi Wup gat ae nin dakon wup gat da “nin Piŋkop dakon gwakni ekwamaŋ” uŋun do yaŋkwok amal. ¹⁷ Nin Piŋkop dakon gwakni ekwamaŋ, do Piŋkop Dat da Kristo do yo tagisi morap im do yaŋ teban tok agit uŋun nin kisi da timitdamaŋ. Nin abisok uŋun da tepmi pagit uŋuden gin paneŋ kaŋ, nin uŋun da tilimnikon uŋun gat kisi egipdamaŋ.

Don Kwen Kokupmon tilimnikon tagisi egipdamaŋ

8:9: 1Ko 3.16; 12.3   **8:10:** Gal 2.20   **8:13:** Gal 6.8; Kol 3.5   **8:15:**
Mk 14.36; 2Ti 1.7   **8:15:** Gal 4.5-7; PA 21.7   **8:16:** 2Ko 1.22

¹⁸ Tilimni wagil tagisisi unun don nimdisak, do abisok tepmi pamaŋ unun yo moniŋisisok yaŋsi nandisat. ¹⁹ Nido yo morap Piŋkop da wasagit unun da Piŋkop da gwakni nomansi paŋteŋteŋ akdisak dakon bisap tepmi noman taŋban yaŋ do aŋteŋ aŋ. ²⁰ Yo morap wasagit unun Piŋkop da jobit yomgut. Jobit unun dima timit do nandawit, mani Piŋkop da iyi don paŋkaluk akdisak unun nandaŋ teban taŋek jomjom ani do aŋek jobit yomgut. ²¹ Don, Piŋkop da bisap yipguron yo morap tasik taŋek kimot aŋ unun pulugaŋban ae dima kimagek miŋ tokdaŋ. Aban Piŋkop dakon gwakni nin gat tilimnikon pulugaŋbi da egipdamaŋ.

²² Nin nandamaŋ, miŋat da monji paŋalak do tepmi paŋ unun da tilak yo morap Piŋkop da wasagit tepmi paŋ. Aŋek kisi morap da iyoŋ iyoŋ yawit da yaŋakwa wiŋ da abisok bisapmon wisak. ²³ Ae yo unun daŋin iyoŋ iyoŋ dima yoŋ. Ninyo kisi iyoŋ iyoŋ yomaŋ. Nin Telagi Wup kili abidagimaŋ, ae yo diwari tagisi don timitdamaŋ yaŋsi nandamaŋ. Mani nin abisok tepmi sigin paŋek iyoŋ iyoŋ yaŋek Piŋkop da monji gwayono yaŋ niyiŋek giptim kalugi nimdisak bisap unun do nandaŋ teban taŋek jomjom amaŋ. ²⁴ Piŋkop da nin yokwikon baŋ timikgit, ae yo morap tagisi aŋ nim do nandisak unun do jomjom amaŋ. Yo kinda abidok do jomjom amaŋ kaŋ, nin nandamaŋ unun yo dima abidamaŋ. Amin kinda yo kinda kili abidagit kaŋ jomjom dima asak. ²⁵ Mani nin yo unun dima abidagimaŋ, do jomjom amaŋ kaŋ, nin butnin yawori taŋakwa jomjom amaŋ.

²⁶ Ae Telagi Wup da tapmimni mini amin nin paŋpu-lugosok. Nin yo nido bisit aneŋ unun dima nandamaŋ, ae gen kaga da ni gen naŋ yoneŋ unun dima nandamaŋ.

Mani Telagi Wup da iyon iyon yanek nin panpulugok do iyi bisit asak. ²⁷ Ujun da Pinjkop dakon galaktok yolek telagi amin kabini nin panpulugok do bisit asak. Do Pinjkop amin but pindat pindat amin da Wup dakon nandak nandakni kosok.

²⁸ Nin nandaman, Pinjkop da yo morap kisikon pi aban unun yo morap da amin morap iyi do but dasi galak tar iman amin unun da panpulugok madepsi timikgar. Unun amin Pinjkop da galaktokni yolni do anek yan yomgut. ²⁹ Nido minat aminyo Pinjkop da kalipsigwan “don timitdisat” yan nandan yomgut unun Monji Yesu yombem dagoni do tilak agit. Monji da peni mibiltogi egakwan padik padikni ae saminiyo morapmi da egipni do nandagit. ³⁰ Ae amin unun tilak agit ununyo kisi yan yomgut. Ae amin unun yan yomgut unun minat aminyo kilegi yan yoyigit. Ae amin unun kilegi yan yoyigit unun tilimni yomgut.

Pinjkop nin do toktogisi but dasi galak tar nimisak

³¹ Yan agit do nian yonej? Pinjkop da nin panpulugosok, do namin da uwal anek nin pabin nipjak? ³² Pinjkop iyi dakon Monji dima ankutnaneke nin morap panpulugosak do yabekgit. Yan agit do yo morap kisi but galagon da nimdisak.

³³ Pinjkop da nin iyi do kili manjigit, do namin da gen pikon nipjak? Pinjkop da iyi minat aminyo kilegi yan niyisak. ³⁴ Namin da nin yokwi dakon kobogi timitneje do yosak? Unun aripmi dima, nido Yesu Kristo nin do anek kimakgit, ae unun gin dima, nin do anek kimoron da pidagit. Ae abisok Pinjkop da amin tet do yigek nin panpulugosak do iyisak. ³⁵ Kristo da nin do but dasi galaktar nimisak, do yo kinda da nin unun kagagwan nar

aripmi dima paŋwasisak. Jigi tepmiyo paner, bo amin da yo yokwi aŋ nimni, bo jap do aner, bo imal do wadak wadak aner, bo yo yokwisi kinda da nin paŋupbal ak do asak, bo emat ninon noman tosak kaŋ, uŋun yo morap da taŋi paŋwasini? Uŋun aripmi dimasi! ³⁶ Piŋkop gen papia da uŋun do yaŋ yosok:

“Nin gak dakon miŋat aminyo ekwamaŋ, do bisapmi bisapmi amin da nin si nindapba kimokgomaŋ.

Uŋun da nindaba nin sipsip si dapba kimori yombem da ekwamaŋ.”

³⁷ Mani Kristo da nin do but dasi galaktaŋ nimisak, do uŋun yo morap noman taŋ nimiŋakwa paŋpuluganaŋkwan pabiŋ yopmaŋgamaŋ. ³⁸ Nak asisi nandaŋ teban tosot, Piŋkop da nin do but dasi galaktaŋ nimisak, ae yo kinda da nin uŋun kagagwan naŋ aripmi dima paŋwasisak. Kimot, bo egip egip, bo aŋelo, bo koŋ, bo yo abisok toŋ, bo yo don noman tokdaŋ, bo yo tapmimi toŋ mibili mibili, ³⁹ bo yo kwen toŋ, bo yo mikgwan toŋ, bo yo diwari taŋ aŋaŋ kwaŋ uŋun yo morap da Piŋkop da nin do but dasi galak taŋ nimisak uŋun kagagwan baŋ aripmi dima paŋwasisak. Piŋkop da nin do but dasi galaktaŋ nimisak uŋun Amin Taginin Yesu Kristo obakon noliŋban komaŋ.

Pol Piŋkop da Israel amin non pi agiŋ uŋun do
yagit

(Kilapmi 9–11)

9

Pol da Israel amin do bupmi nandaŋ yomgut

¹ Nak Kristo dakon amin, do bamisi yosot. Top dima yosot. Nak gen on yosot uŋun Telaŋi Wup da nandak

nandakno si jonjigakwan gen unun bami yosot yanji nandajek yosot. ² Nak bisapmi bisapmi bupmi but yokwiyo anjek butno madepsi jik toso. ³ Nak Pinjkop da yawi diwat kabino Israel amin yokwikon banj timitjaksi do nandisat. Do nak dakon galaktok unun yanj: Kosit di yanj toj tam nak da naga jobit timigek Kristo yipmanj degapbo Israel amin da nak dakon tamo abidanbam. ⁴ Israel amin kabi unun Pinjkop da gwaknoni yanj kili yoyigit. Tilimni kili yolijnban bisap morapmi kawit, ae Pinjkop da sanjek sanjek unun gat anjek gen tebani yomgut. Ae gawak imni dakon mibili yoyinej yanj teban tokni yomgut. ⁵ Unun dakon babikni mibiltogi unun man madepni toj da egipgwit. Ae unun kabikon da Kristo amin dagagit. Kristo unun Pinjkopsi, yo morap dakon busunji egisak, do bisapmi bisapmi mani anjkisij kimotne. Unun asi.

Pinjkop da Israel aminon pi agit Pol da unun do yagit

⁶ Do Pinjkop da Israel amin do yanj teban tok agit unun jonjigakwan bami toj dima agit yanj tagi yonej? Unun dima, nido Israel aminon da altanbi unun kisi morap Israel amin bamisi dima. ⁷ Ae Abrahamon da altanbi amin morap kisi da Abraham dakon gwaknisi yanj tagi dima yonej. Pinjkop da kalip yanj yagit:

“Aisak kalonon dagin babikgo noman tokdanj.”

⁸ Unun gen dakon mibili unun yanj. Amin da monji panalanj unudenj altonj amin morap kisi da Pinjkop dakon gwakni dima. Monji morap yanj teban tok kosiron da altanbi unun dagin Abraham dakon babikni. ⁹ Nido Pinjkop da yanj teban tok yanj agit:

“Bisap yipgumon tobil abinapbo Sara da monji wili anjalakdisak.”

9:3: TP 32.32   **9:4:** TP 4.22; MS 1–10; Kap 147.19; Ro 15.8; Ibr 9.5   **9:7:** WW 21.12   **9:8:** Gal 4.23   **9:9:** WW 18.14

¹⁰ Ae unjun gin dima, babiknin Aisak da Rebeka panjek monji yayat panjalagit. ¹¹ Mani Pinjkop anjakni yolek galaktoknikon amin manjisak. Yayat bamot dima altajek anjak tagi bo ae yokwi dima anjakwal ¹² Pinjkop da Rebeka yan iyigit:

“Monji mibiltok altosak unjun da padige dakon oman amini egipdisak.”

¹³ Pinjkop gen papia da unjun do yan yosok:

“Padige Jekop do but dasi galaktan imgum, mani peni Iso do dima galak tan imgum.”

¹⁴ Do nian yonej? Pinjkop kokwin kilegi dima asak? Dimasi! ¹⁵ Nido Pinjkop da Moses yan iyigit:

“Nak amin kinda do bupmi nandan im do nandakej kan, bupmi nandan imdisat.

Ae amin kinda anpulgok do nandakej kan anpulgokdisat.”

¹⁶ Yando, Pinjkop amin manjit do nandisak kan, amin dakon galaktok bo amin dakon teban tebanon da dima manjisak, unjun bupmini do anjek manjisak. ¹⁷ Telagi papiakon Isip dakon kila amin madep Pero Pinjkop da yan iyigit:

“Nak da jigi madepsi gabo miktimi miktimi minjat aminyo da tapmimno kanek man madep namni yan do anjek nak da kila amin madep man gangum.”

¹⁸ Yando, nin nandaman, Pinjkop da amin kinda do bupmi nandan im do nandisak kan, bupmi nandan imdisak. Ae amin kinda aban but teban asak do nandisak kan, galaktokni yolek aban but teban asak.

¹⁹ Mani jikon da kinda da yan nayikdisak, “Pinjkop da yan asak kan, nido nin gulusunin ton yan niyisak? Namin da Pinjkop da yo ak do nandisak unjun yapmanjek

iyi da galaktogon yo kinda asak?” ²⁰ Gak yaŋ dimasi yoki. Gak amin gin, do Piŋkop da yo asak uŋun do “Dima agagi asal” yaŋ nido yosol?

“Amin iyi wasagit da wasagit amin ‘Nido nak yaŋ wasagit?’ yaŋ tagi dima iyigi.”

²¹ Miktim kwoba wasok amin da mikgagak timi kinda abidaŋek kwoba tagisi kinda pi tagisi do wasaŋek, kwoba kinda pi isali di ak do wasosak kaŋ, uŋun dima agagi asak yaŋ tagi nandanəŋ?

²² Piŋkop da yaŋ gin asak. Uŋun butjapni ae tapmimni amin kisi da koni do nandisak, mani japmi nandaŋ yomisak amin tasik toni do parekbi uŋun jomjom aŋek tepmi dima paŋtasik asak. ²³ Yaŋ asak, nido amin bupmi nandaŋ yomisak uŋun da tilimni dakon yo tagisi morap uŋun dakon mibili nandani do nandisak. Uŋun amin tilimnikon egipni do kili manjigit. ²⁴ Uŋun nin mani. Uŋun da nin Juda amin ae Amin ņwakywari Kabi da kabikon baŋ manjiŋ nipgut. ²⁵ Kombi amin Osea da papia mandagiron Piŋkop da Amin ņwakywari Kabi do yaŋ yagit:

“Miŋat aminyo uŋun kalip nak dakon amin kabi dima egipgwit, uŋun abisok nak dakon amin kabino yaŋ yoyikeŋ.

Ae but dasi dima galaktaŋ yomgum amin, uŋun abisok but dasi galaktaŋ yobeŋ.”

²⁶ Ae kinda yaŋ yagit:

“Ji nak dakon amin kabi dima yaŋ yoyigim tamokon uŋudon gin ‘Ji Piŋkop egip egip teban egisak uŋun dakon monji gwayoni’ yaŋ yoyikdisat.”

²⁷ Aisaia Israel amin do nandaŋek yaŋ tidaŋek gen yaŋ yagit:

9:20: Ais 29.16; 45.9

9:21: Jer 18.6

9:25: Os 2.23

9:26: Os 1.10

9:27: Ais 10.22-23

“Israel miñat aminyo tap kidipmiñon niman tonj yombem morapmisi ireñ tokdañ, mani Amin Tagi da kalonjok di banjin yokwikon banj timitdisak.

²⁸ Nido Amin Tagi da miñat amin morap gen pikon yopmañek kobogi yokwisi tepmisi yomdisak.”

²⁹ On yo noman tokdañ unun do Aisaia da kalip yañ yagit: “Amin Tagi Tapmim Ami da nin dakon amin kabi kalonjok di dima yopban egipgwit tam, nin Sodom ae Gomora kokup da tasik tagimal yañ gin tasik tagimañ.”

Israel amin nandañ gadat bami dima awit

³⁰ Do niañ yoneñ? Yañ yoneñ: Amin ņwakñwari Kabi Piñkop da dabilon kilegi egip do pi teban dima awit. Unun nandañ gadat añek kilek tawit. ³¹ Mani Israel amin Moses dakon gen teban yolek miñat amin kilegi egip do pi tebaisi awit, mani dima kilek tawit, ³² nido nandañ gadat kosiron da amin kilegi egip do dima nandawit. Unun iyi da teban tebanon da kilegi man pak do nandawit. Unun Yesu dima nandañ gadañ imgwit, do tip kinda da yañ kosiron tajakwan kandapni tidanjek mañ pakgwit. ³³ Piñkop gen papia da unun do yañ yosok:

“Nandani. Nak da tip kinda Saion kokup papmon amin kesal dapni do yipmandat.

Mani nandañ gadañ imni amin mayaktok dima pakdañ.”

10

Israel amin Piñkop dakon añpak dima nandañ

¹ Not kabi, Piñkop da Israel amin yokwikon banj timitjak dosi nandanjek bisit iyisat. ² Nak Israel amin dakon mibilni nandisat, unun Piñkop dakon galaktok yol do pi tebaisi añ,

mani Piŋkop dakon galaktok pakyaŋsi dima nandaŋek aŋ.
³ Uŋun niaŋ aŋapno Piŋkop da kilegi man nimjak uŋun
 dima nandaŋek iyi da teban tebanon da amin kilegi dagok
 do pi tebaisi aŋ. Yaŋ aŋek Piŋkop yipba uŋun da paŋkilek
 aban amin kilegi dima dagoŋ. ⁴ Nin nandamaŋ, Kristo
 da pi aban gen teban yo isali agit, do miŋat amin morap
 Kristo nandaŋ gadaŋ imaŋ uŋun Piŋkop da dabilon amin
 kilegi dagoŋ.

⁵ Moses da miŋat aminyo gen teban yolek ni aŋpak baŋ
 aŋakwa Piŋkop da amin kilegi yaŋ yoyisak uŋun do yaŋ
 mandagit:

“Amin kinda gen teban morap kisi guramikdak uŋun
 kalugi egipjak.”

⁶ Mani amin kinda nandaŋ gadat aŋakwan Piŋkop da uŋun
 do amin kilegi yaŋ iyisak uŋun amin da yaŋ yosok, “Ji disi
 butjikon da

‘Namin da Kwen Kokup wigisak?’

yaŋ dima yoni. Gen uŋun yoni uŋun da Kristo miktimon
 abik do nandaŋ yaŋ asak. ⁷ Ae ji

‘Namin da kimakbi tamokon pigisak’

yaŋ dima yoni. Gen uŋun yoni uŋun da Kristo kimakbi
 tamokon naŋ awik do nandaŋ yaŋ asak.” ⁸ Mani niaŋ
 yoneŋ? Nin Piŋkop dakon gen yolek yaŋ yoneŋ:

“Piŋkop dakon gen uŋun ji da kapmatjok tosok.

Uŋun gen kagasikon ae butjikon tosok.”

Gen uŋun nandaŋ gadat dakon gen nin da yaŋ tenŋeŋok
 amaŋ uŋun. ⁹ Nin yaŋ yomaŋ. Gak yaŋkwok aŋek
 gen kagagokon da “Yesu uŋun Amin Tagi” yaŋ yoki, ae
 butgokon da “Piŋkop da Yesu kimoron naŋ aban pidagit”
 yaŋ nandaŋ gadasal kaŋ, Piŋkop da gak yokwikon naŋ
 abidokdisak. ¹⁰ Nin butninon da nandaŋ gadat ano Piŋkop

da nin miñat aminyo kilegi yan niyisak, ae nandañ gadat-
nin gen kagakon da yanjkwok ano Piñkop da nin yokwikon
bañ timikdak.

¹¹ Piñkop dakon gen da uñun do yan yosok:
“Amin morap Piñkop nandañ gadañ imañ uñun mayaktok
dima pakdañ.”

¹² Juda amin gat ae Amin Iñwakiñwari Kabi gat uñun
kisi Piñkop da dabilon arip gin. Amin Tagi uñun amin
morap kisi dakon Amin Tagini. Uñun da amin morap
pañpulugosak do bisit iyañ uñun madepsi gisamikdak.

¹³ Do
“miñat amin morap Amin Tagi dakon man yañek
pañpulugosak do bisit iyañ uñun yokwikon bañ
timitdisak.”

¹⁴ Mani miñat aminyo dima nandañ gadañ imni kañ,
niañon da bisit iyinba pañpulugosak? Ae gen bini do dima
nandani kañ, niañon da nandañ gadañ imni? Ae amin
kinda da Piñkop gen dima yoyisak kañ, niañon da gen bini
nandani? Uñun aripmi dima nandani. ¹⁵ Ae amin dima
yabetni kañ, Piñkop gen aripmi dima yan tenñenokdañ.
Piñkop gen da yan yosok:

“Gen bin tagisi pañabañ amin dakon abapni uñun yo
madepsi!”

Israel amin Gen Bin Tagisi dima abidawit

¹⁶ Mani Israel amin kisi da Gen Bin Tagisi dima abidawit.
Aisaia da yan yagit:

“Amin Tagi, gen yan tenñenomañ namìn da nandañ
gadasak?”

¹⁷ Yanjo, nin nandamañ, amin da Kristo dakon gen yan
tenñenarba nandano uñun da nandañ gadat pañalon asak.

¹⁸ Mani nak gen kinda dayikdisat uñun yan. Israel amin

Gen Bin Tagisi unun nandawit bo dima? Unun nandawit. Piŋkop gen papia da yaŋ yosok:

“Miŋat amin morapyo miktimi miktimi ekwaŋ da tekni kili nandawit.

Geni miktim diwarikon da diwarikon kili kigit.”

¹⁹ Ae gen kind a gat dayikdisat unun yaŋ. Israel amin da gen unun dakon mibili nandaba pisagit bo dima? Unun nandaba pisagit. Mibiltok Piŋkop da Moses dakon gen kagakon da Israel amin gen yoyigit unun do nandaney. Gen yaŋ yagit:

“Nak da amin kabi kind a man bini mini ae nandak nandakniyo tagi dima unun timikgo nak nandaŋ gadaŋ naba ji da unun do nandaba yokwi tok aŋek butjap nandakdaŋ.”

²⁰ Ae Aisaia da gen tebaisi yaŋ yagit:

“Amin kabi kind a nak wisik do pi dima awit unun da nak kili aŋalon awit.

Ae nak do dima yaŋek egipgwit amin nak da naga naŋ yoliko kili nandawit.”

²¹ Mani Aisaia da Israel amin do nandaŋek yaŋ yagit:

“Nak gildat kind a kalon gen kirinjit aŋek but tobil ak do dima nandaŋ amin unun nagon opni do kisitno dedaŋ egisat.”

11

Piŋkop da Israel amin diwari do nandaŋ yawot agit

¹ Do nak yaŋ dayikdisat, Piŋkop da miŋat amin kabini manji yomgut? Unun dimasi! Nak naga Israel amin kind a. Nak Abraham dakon babi, ae Benjamin da kabikon nani kind a. ² Piŋkop da miŋat aminyo kalip iyi do manjigit unun manji dima yomgut. Ji Piŋkop da papiakon Elaija do

gen mandabi unun dima nandan bo? Elaija Israel amin do gen yan yominek Pin kop yan iyigit:

³ “Amin Tagi, gak dakon kombi amingo kili dapba kimakgwit, ae gak dakon altago tuwilgwit.

Abisok nak kalon dagin egapbo nakyo kisi nikba kimotdisat.”

⁴ Mani Pin kop da kobogi ni gen nan iyigit? Yan iyigit: “Nak dakon amin kabino 7 tausen da ekwan, unun amin kokup kidat Bal unun do gawat gawat dima awit.”

⁵ Unuden gin abisokyo kisi Pin kop da Juda amin kabisok kinda nandan yawot an yominek iyi do kili manjigit.

⁶ Unun pi kinda awit do anek dima manjigit, unun nandan yawok yominek isalsi manjigit. Unun pi kinda anakwa manjigit tam, unun da nandan yawotsi dima asak.

⁷ Yan do, nian yonej? Israel amin Pin kop da dabilon kilek tok do pi tebaisi awit, mani dima kilek tawit. Pin kop da amin diwari bangin manjinban unun dagin kilek tawit. Anakwan diwari Pin kop da but yomani sopman yomgut.

⁸ Pin kop gen papia da unun do yan yosok:

“Pin kop da nandak nandakni panupbal aban upbal tawit, ae dabili sopban yo dima pindari awit, ae mirakni sopban yo dima nandawit.

Pin kop da yan agit da abisok yan gin egi anan oban.”

⁹ Kalip Dewit da unun do yan yagit:

“Unun jap noknok anek kisik kisik an, mani gak da yokwi awit dakon kobogi do paron yopbi yokwalni, ae gapmakon moni, ae kosiron tipmon kandapni tidoni dosi nandisat.

¹⁰ Ae dabilni abi pilin tanakwa yo dima pindatni, ae jigi morapmi imek yominjaki manji gironitni, anek yan gin egi wigini dosi nandisat.”

Piŋkop da Amin ņwakiwari Kabi yokwikon baŋ timikgit

¹¹ Yaŋdo, nak yaŋ dayikdisat. Israel amin yokwikon maŋek waŋil tasik taŋ yaŋ nandaŋ? Uŋun dimasi! Uŋun Piŋkop manji imgwit, aŋakwa Piŋkop da Amin ņwakiwari Kabi yokwikon baŋ timikgit. Israel amin da uŋun kaŋek ninon yaŋsi asak tam tagisi yaŋ nandaŋ yomni do aŋek Piŋkop da uŋun agit. ¹² Israel amin da Piŋkop manji imgwit bisapmon Piŋkop da miktim amin morap kisi paŋpulganeŋ yo tagisi morapmi aŋyomgut. Ae Israel amin Piŋkop dakon aŋpak yipmaŋ dekgwit bisapmon Piŋkop Amin ņwakiwari Kabi do yo tagisi aŋyomgut. Yaŋ agit do yaŋsi nandanen, Israel amin Piŋkopmon ae tobił apni bisapmon, mibiltok agit uŋun si yapmaŋek miktim amin morap kisi do yo waŋil tagisisi morapmi aŋyomdisak.

¹³ Amin ņwakiwari Kabi, nak abisok ji do gen on dayikdisat. Piŋkop da nak jikon yabekbi pi abeŋ do yaŋ namgut. Nak pi uŋun asat uŋun do tagisi nandisat, ¹⁴ nido nak uŋun pi aŋapbo, Piŋkop da jikon yo tagisi aŋ damaŋakwan, Israel amin dabinoni da uŋun kaŋek, ninon yaŋ giŋ asak tam tagisi yaŋ nandani do nandisat. Yaŋ nandaŋakwa Piŋkop da diwari yokwikon baŋ timitjak kaŋ tagisi yaŋ nandisat. ¹⁵ Piŋkop da Israel amin yopmaŋ dekgit bisapmon miŋat aminyo miktimi miktimi ekwaŋ uŋun timikban iyi gat but kalon awit. Yaŋ agit do Israel amin yokwikon baŋ timitjak kaŋ, nin nandamaŋ, uŋun kili kimakgwit baŋ egip egip ae yomisak yaŋ asak. ¹⁶ Amin da wit mibiltok paŋ uŋun baŋ diwari timigeŋ bret wasaneŋ Piŋkop do paret aŋ. Yaŋ aba bret diwari kisi telagi giŋ aŋ mudon. Ae kindap dakon geli uŋun telagi kaŋ, kilinji yo kisi telagi giŋ.

¹⁷ Nak tilak gen kinda dayikdisat. Olip kindap amin da kwaokbi dakon kilinjı unun Israel amin dakon tilak asak. Unun kilinjı diwari Piŋkop da paŋsanik maban kiwit. Ae Amin ņwakŋwari Kabi ji olip kindap iyi kwokwo dakon kilinjı yombem, ji paŋabiŋ olip kindap tagisi amin da kwaokbikon saŋbegit da gelikon pakbi iligek kilinjı diwari gat tagisi toŋ. ¹⁸ Mani ji disi do nin kilinjı diwari yapmaŋek kilinjı tagisi yaŋ dima nandani. Ji da geli do pakbi dima imaŋ, geli da pakbi damisak, do ji disi do dima nandaba wiŋisak. ¹⁹ Mani ji da yaŋ yokdaŋ, “Nin da kindap obikon saŋbeneŋ do aŋek kilinjı unun Piŋkop da paŋsanikgit.” ²⁰ Unun asi, Piŋkop da yaŋ agit. Mani Israel amin Kristo dima nandaŋ gadaŋ imgwit, unun do aŋek paŋsanikgit. Ae ji nandaŋ gadaŋ imaŋ do kindapmon saŋbewit da ekwaŋ. Do ji disi do nandaba dima wiŋisak. Ji si pasolni. ²¹ Nido Piŋkop da kindap unun iyi dakon kilinjı unun paŋsanikgit, do ji disi do nandaba wiŋisak kaŋ, jiyo kisi paŋsanitdisak.

²² Ji pakyarŋsi nandani. Piŋkop da amin do aŋpak yawori anyomisak, mani yokwi aba japmi nandaŋ yomisak. Amin morap aŋpakni yopmaŋ dekgwit unun yo yokwisi anyomgut, mani ji aŋpakni tagisi unun do nandaŋ teban taŋek sigin atni kaŋ, aŋpak yawori aŋdamdisak. Mani ji yaŋon dima atni kaŋ, jiyo kisi paŋsanitdisak. ²³ Ae Israel amin kalip paŋsanikgit unun nandaŋ gadat ani kaŋ, kindap obikon aeni saŋbekdisak. Nido Piŋkop iyi aeni saŋbesak dakon tapmim taŋ imisak. ²⁴ Disi nandaŋ, Amin ņwakŋwari Kabi ji kalip olip kindap iyi kwokwo dakon kilinjı yombem da yaŋ egipgwit. Unudon baŋ Piŋkop da ji paŋsanik olip kindap amin da kwaokbikon saŋbegit. Kindap iyi yaŋ dima kwoŋ, mani Piŋkop da yaŋ agit. Do

kilinjı unun pañsanikgıt unun iyi da obikonsi tagapmisi sañbekdisak.

Piñkop amin morap do bupmini yolik do nandisak

²⁵ Not kabi, nak ji da gen pasili kinda tosok unun dakon mibili nandaba pisosak do nandisat. Yarj karj disi do dima nandaba wigisak. Gen pasili unun yarj: Israel amin diwari Piñkop da but yomani sopgut unun yarj egi wigakwa Amin ņwakñwari Kabi niañ da iyikon apni da tilak yipgut unun da aripmon iyikon apdañ. ²⁶ Ae don Piñkop da Israel amin morap kisi yokwikon bañ timitdisak. Unun do Piñkop gen papia da yarj yosok:

“Yokwikon Bañ Timit Timit Amin unun Saion kokup papmon da apdisak.

Abiñek Jekop dakon amin kabikon altañek Piñkop gen pabiñ yop aņpakni wiririkban kiñ mudokdañ.

²⁷ Añek yokwini wiririk yom do nak unun gat sañbek sañbek kinda aberj.”

²⁸ Israel amin Yesu dakon Gen Bin Tagisi unun do manji imgwit, do Piñkop dakon uwalni dagawit. Yarj añek ji Amin ņwakñwari Kabi paņpulugawit. Mani Piñkop da kalipsigwan Israel amin iyi dakon miñjat amin kabi egiñni do kili manjigit, ae babikni do sigin nandañ yomiñek but dasi galaktañ yomisak. ²⁹ Nido Piñkop da amin yarj yomisak unun nandak nandakni kulabik dima asak, ae but galak do yo yomisak unun aripmi dima gwayesak.

³⁰ Amin ņwakñwari Kabi ji kalip Piñkop dakon gen pabiñ yopgwit. Mani abisok Israel amin Piñkop dakon gen dima guramiñgañ. Yarj do añek ji bupmini abidawit.

³¹ Unudeñ gin abisok Israel amin da Piñkop gen dima guramiñgañ. Mani ji da bupmini abidawit, do Israel amin yo kisi tagi abidoni. ³² Piñkop da miñjat amin morap kisi

bupmini yolik do nandagit, do yum pindagakwan amin kisi geni kirinjgek dam tebanon egipgwit.

Piŋkop man madep iminj kimotnej

³³ Mao! Piŋkop dakon anpakni tagisi, ae nandan kokwini, ae nandak nandakni unjun wagil ilarisi. Gen kokwin pi agakni amin da mibili aripmi dima wisinj kokogi, ae amin da pi agakni aripmi dima nandan pisogi. ³⁴ Unjun do Piŋkop gen papiakon gen yan tosok:

“Namin da Amin Tagi dakon butni kagit?”

Ae namin da anpuluganjek nandak nandak imgut?”

³⁵ “Namin da mibiltok Piŋkop do yo imgut do kobogi do Piŋkop da yoni tamoni pantobil imjak?”

³⁶ Piŋkop da iyi yo morap wasagit, ae unjun da yanakwan tamonikon ton. Ae yo morap da mani anjenokgon. Dagok dagogi mini tilimni tan anjan kikdisak teban. Unjun asi.

Kristo nandan gadan iman amin da ni anpak

ban ani unjun do Pol da yagit

(Kilapmi 12.1–15.13)

12

Nin giptimnin nan Piŋkop do paret an imnej

¹ Yanjo, not kabino, nak Piŋkop dakon bupmini madepsi unjun do nandanjek gen tebai yan dayisat. Ji kalugi sigin egek giptimji nan Piŋkop do paret an imni. Yan anjek telagi egek anpak Piŋkop da galak tosok unjun ban anjek egipni. Ji yan ani kan, Piŋkop bamisi gawak imdan. ² Ji miktim amin da tilagon dima egipni. Ji yum kanakwa Piŋkop da nandak nandakji panjaluk aban anpakji kisi kalugisak. Yan ani kan, Piŋkop dakon galaktokni tagi nandaba pisokdisak. Anjek anpak tagisi gat, ae anpak

11:33: Ais 55.8-9

11:34: Ais 40.13; 1Ko 2.16

11:35: Jop 41.11

11:36: 1Ko 8.6

12:1: Ro 6.11,13; 1Pi 2.5

Piŋkop da si galak tosok gat, ae anpak gwaljiŋi minisi unun tagi nandaba pisokdisak.

Piŋkop da pi kokwinik nimisak unun tagisi aneŋ

³ Piŋkop da nak do anpak tagisi an namineŋ pi namgut, do ji kalonj kalonj yanj dayisat. Ji disi do dima nandaba wigisak. Piŋkop da nandanj gadat damisak unun da aripmon anpakji kokwinigek disi do “nin nianjen amin?” yanj do nandani. ⁴ Nin nandamanj, giptimnin kalonji mani diwatni morapmi, ae pini kalonji dima anj. ⁵ Yanjin, nin miŋat aminyo morapmi mani nin Kristokon giptim kalonji agimanj. Ae nin kisi giptim kalonji dakon diwatni da ekwamanj.

⁶ Piŋkop da nandanj yawotni do anek but galak do pi nwanjwat nwanjwat nimgut. Do amin kinda kombi gen yosak do pi imgut kanj, nandanj gadatni tanj imisak unun da aripmon kombi gen yosak. ⁷ Amin kinda panjmuwukbi panjpulugosak do pi imgut kanj, tagisi panjpulugosak. Ae amin kinda yoyiŋdet pi imgut kanj, yoyiŋdet pi anj kimotjak. ⁸ Ae amin kinda amin but panjteban ak pi imgut kanj, amin but panjteban ak pi unun anj kimotjak. Ae amin kinda wadak wadak amin panjpulugosak do pi imgut kanj, yo morapmi yomjak. Ae amin kinda kila amin pi imgut kanj, kila amin pi unun do tapmimni kisi paregek asak. Ae amin kinda amin do bupmi nandaneŋ panjpulugok pi imgut kanj, kisik kisigon da panjpulugosak.

Nin amin do but dasi galak tanj yomneŋ

⁹ Ji amin do but dasi galak tanj yomiŋ kimotni, topmon da dima ani. Ji anpak yokwi do nandaba yokwisi asak. Anek anpak tagi banj pabidanj kimotni. ¹⁰ Ji disi dakon notji do but dasi galaktanj yomanj unjuderj gin Piŋkop dakon

12:3: 1Ko 12.11; Ep 4.7; Pil 2.3
1Pi 4.10-11

12:4: 1Ko 12.12,27

12:6: 1Ko 12.4-11;

12:10: 1Pi 1.22

miñat aminyo do but dasi galak tañ yomni. Añek disi do nandaba niañ wigisak unun si yapmañek notji do madepsi nandaba wukwan yomiñ yomiñ ani. ¹¹ Ji kurak togi mini pisi añ kimotni. Butjikon Telagi Wup da kindap da yañ soñek pañtagap aban Amin Tagi dakon pi añ kimotni. ¹² Ji nandañ teban tañek Amin Tagi da yo tagisi añ damjak do jomjom añ, do kisik kisik añek egipni. Ae jigì noman tañ daba kañ, butji yawori tañakwa tebaisi atni. Bisapmi bisapmi bisit añ kimotni. ¹³ Piñkop dakon miñat aminyo yo do wadak wadak aba kañ pañpulugoni. Ae amin kokup ñwakñwarikon da apba kilani añek pañpulugoni.

¹⁴ Amin da yokwi añdamni kañ, Piñkop da yo tagisi añjomjak do bisit iyini. Pañupbal asak do bisit dima iyini. ¹⁵ Ji kisik kisik añ amin gat kisik kisik ani, ae kunam takgañ amin gat kunam tatni. ¹⁶ Ji kalon kalon but kalonon da egipni. Disi do nandaba dima wigisak. Añek amin piñbi ekwañ gat egip do dima kurak toni. Ji man pawigik dima ani.

¹⁷ Amin da yokwi añ daba kañ, kobogi do yokwi dima añ yomni. Miñat aminyo da dabilon ji añpak tagisi bañgin añakwa dandani. ¹⁸ Ji gat but kalon egip do nandañ kañ, amin morap kisi gat but kalonon da egip do pi madepsi ani.

¹⁹ Not kabino, amin da yokwi añ damni kañ, yokwi kobogi dima añ yomni. Piñkop da butjap nandañ yomjak do bikbik imni. Nido Piñkop gen papiakon Amin Tagi da yañ yosok:

“Kobogi yomyom unun nak dakon pi.

Yo yokwi awit dakon kobogi nak da naga yomdisat.”

²⁰ Do ji kobogi dimasi yomni. Piñkop gen papia da yañ yosok:

12:12: 1Tes 5.16-18

12:13: lbr 13.2

12:14: Mt 5.44; 1Ko 4.12

12:16: YT 3.7

12:17: 1Tes 5.15

12:19: GT 32.35; Mt 5.39

12:20:

YT 25.21-22; Mt 5.44

“Uwalgo jap do aban kañ, jap ibi.

Ae pakbi do aban kañ, pakbi ibi.

Yañ abi kañ, anpak yokwini do nandanej mayagi pakdisak.”

²¹ Ji yum kañakwa yokwi da dima pabiñ depjak. Anpak tagisi bañ anek yokwi pabiñ yopni.

13

Nin gapman da yongamgwan egipneñ

¹ Amin morap nin gapman dakon pi amin da yongamgwan egipneñ, nido gapman kinda iyi dima noman tagit. Kisi morap Piñkop da pañalon agit. ² Yañdo, amin kinda gapman dakon pi amin dakon gen pabiñ yopmañdak kañ, uñun amin Piñkop da amin manjiñek pikon yopgut uñun bañ kwen wigik añ yomisak. Yañ ani amin kwen wigik awit dakon kobogi do yo yokwisi timitdañ. ³ Nandani, gapman dakon pi amin uñun amin kilegi ekwañ uñun pañpasol ak do dima ekwañ. Uñun amin anpak yokwi añ uñun pañpasol ak do ekwañ. Do ji gapman do pasol pasol dima ak do nandañ kañ, anpak tagisi bañgin anakwa gapman da manji pawigisak. ⁴ Gapman uñun Piñkop dakon oman amin. Uñun ji pañpuluganba tagisi egipni do ekwañ. Mani ji yokwi ani kañ, sisi pasolni, nido emat agak siba isal dima abidoñ. Uñun da amin yokwi aba Piñkop da japmi nandanej kobogi yom do nandisak amin uñun kobogi yom do ekwañ. ⁵ Yañdo, nin gapman da kobogi yokwi annimdisak uñun do pasalek geni guramitneñ. Ae uñun gin dima, butningwan da suñ kinda dima anek kilegisi ekwamañ yañsi nandanerñ do anek geni guramitneñ.

⁶ Mibili yañ do ji gapman do takis yomañ, nido gapman dakon pi amin uñun Piñkop dakon oman amini ekwañ, ae

uñun toktogisi pini ankimokgoñ. ⁷ Aminon goman morap agil uñun sobbi. Takis mibili mibili yopyopmi uñun yopni. Ae kila amin mibili mibili morap do gawak yomiñek man madep yomni.

Nin amin morap do but dasi galak tañ yomneñ

⁸ Jikon gomanji kindi di tañ daban. Gomanji kalonji kindagin tagit da tosok uñun ji da aripmi dima sopsopmi. Goman uñun amin do but dasi galak tañ yomni. Nido amin kindi amin do but dasi galak tañ yomisak uñun gen teban yol kimokdok. ⁹ Gen teban da yañ yosok:

“Yumabi dima ani.

Amin dima dapba kimotni.

Kabo dima noni.

Ae pindak galaktok dima ani.”

On gen teban gat ae gen teban diwari toñ uñun gen teban kalonji kindi dagin kisi timikdak. Gen teban uñun yañ:

“Gaga do but dasi niañ galak tosok, uñudeñ gin amin do but dasi galak tañ yobi.”

¹⁰ Amin kindi amin do but dasi galak tañ yomisak uñun amin amin do anpak yokwi dima anyomisak. Yañdo, amin kindi amin do but dasi galak tañ yomisak uñun gen teban yol kimokdok.

Nin anpak kilegisi ban aneñ

¹¹ Ji yañ anek egipni, nido on bisap ekwamañ uñun disi nandañ. Abisok uñun dipminon da pidot pidot bisap, nido Pirkop da nin abiy timitdisak dakon bisap kili uñun kwan tosok. Kalip Yesu nandañ gadañ imgumañ bisapmon uñun bisap dubagikon tagit, mani abisok kili kapmat tosok. ¹² Pilin kili uñunjok mudokdisak, anakwan wisa yo kisi kili uñunjok dagokdisak. Yañdo, nin pilin tuk dakon

---

13:8: Mt 22.39-40; Jem 2.8   **13:9:** TP 20.13-15,17; GT 5.17-19,21   **13:10:** 1Ko 13.4-7   **13:11:** Ep 5.14; 1Tes 5.6-7   **13:12:** 1jn 2.8

anjpak yokwi morap yopmarjek terterñi dakon yo banj pasik yanj panerñ. ¹³ Nin amin da gildaron akwanj unjudeñ anjak kilegisi banj anjek egipnerñ. Nin jap pakbiyo madep anjek pakbi teban nanjek but upbal anjek dima egipnerñ. Ae yumabi anjak mibili mibili gat, ae anjak injani mibili mibili gat dima anerñ. Ae gen emat gat, ae pindak galaktok gat dima anerñ. ¹⁴ Ji Amin Tagi Yesu Kristo imal nanj yanj pani. Ae but kalip dakon galaktok yol do nandak nandak dima ani.

14

Nin amin dakon anjak kokwin dima anerñ

¹ Amin kinda nandarñ gadat asak, mani nandarñ gadatni dima teban tagit kanj, unjuden amin kokwin dima anjek but dasi abidoni. Mani unjun gat anjak diwari agagi bo dima agagi unjun do ji gen emat dima ani. ² Amin kinda unjun nandarñ gadatni tebai, do jap morap kisi tagi nosok. Mani amin kinda unjun nandarñ gadatni tebai dima, do bit kilapyo dima nosok. ³ Do jap morap kisi tagi nosok amin unjun bit kilapyo dima nosok amin do nandaba yokwi tok dima asak. Ae bit kilapyo dima nosok amin da jap morap kisi nosok amin do yokwi asak yanj dima nandisak. Nido Pinjkop da unjun aminyo kisi kili abidagit. ⁴ Gak namin da amin kinda dakon oman amini dakon anjakni kokwin asal? Pi tagi asak bo ae yokwi asak, unjun amin tagini dagin yogogi. Mani unjun tebai tagi atjak, nido Amin Tagini da iyi anteban anjakwan tebaisi atjak.

⁵ Amin kinda gildat kinda do unjun gildat telagisi yanj nandarñek unjun gildat da gildat diwari yapmandak yanj nandisak. Ae amin kinda da gildat morap kisi arip gin yanj

nandisak. Amin kalorj kalorj unun butnikon da ni nandak nandak narj abidosok unun tebai abidanej atjak. ⁶ Amin kinda gildat kinda narj tilak anjek unun gildaron Pinjkop gawak imisak karj, unun Amin Tagi do nandanej asak. Ae jap morap kisi nosok amin, unun Amin Tagi do nandanej nosok, nido Pinjkop ya yarj iyinej nosok. Ae bit kilapyo dima nosok amin, unun Amin Tagi do nandanej Pinjkop ya yarj iyinej nosok. ⁷ Nandani. Ninon amin kinda iyi dogin dima egisak, ae kimot ak do iyi dogin dima kimokdok. ⁸ Nin kalugi ekwamanj karj, Amin Tagi man madep im do ekwamanj. Ae nin kimotnerj karj, Amin Tagi man madep im do kimotdamanj. Do kalugi egipnerj bo kimotnerj, nin Amin Tagi dakon gin. ⁹ Kristo unun amin kimakbi ae kalugi ekwanj unun kisi dakon Amin Tagini egip do anjek kimakgit da ae pidagit.

¹⁰ Do gak nido notgo dakon anpak kokwin asal? Ae nido nandaba yokwi tok anj imisal? Nandani. Nin kisi morap Pinjkop da gen pikon atdamanj. ¹¹ Unun do Pinjkop gen papia da yarj yosok:

“Nak Amin Tagi da bamisasi yosot, amin kisi morap da njwakbenj annamdanj.

Anjek kisi morap da nak do Pinjkop bamisi yarj yokdanj.”

¹² Do nin kisi kalorj kalorj anpak morap agimanj dakon mibili Pinjkop iyikdamanj.

Nin notnin yokwikon moni do pi dima anej

¹³ Yarjdo, nin notnin dakon anpak kokwin dima anj anj anej. Nin nandak nandak tagisi barj panjek notnin kinda yokwikon mosak dakon pi dimasi anej. ¹⁴ Amin Tagi Yesu da nandak nandakno aban pisanjakwan yarjsi nandako

pisosok, jap kinda nono Piŋkop da nandaban yokwi tosak uŋun dima tosoċ. Mani amin kinda jap kinda dima noknogi yaŋ nandisak kaŋ, dimasi nosak, nido jap uŋun do iyi dima noknogi yaŋ nandisak. ¹⁵ Notgo da jap kinda dima noknogi yaŋ nandisak, uŋun gak da naŋek butni aŋupbal asal kaŋ, gak notgo do but dasi dima galak taŋ imisal. Kristo uŋun notgo do kimakgit, do japmon da butni dima aŋupbal abi. ¹⁶ Gak aŋpak kinda do tagisi agagi yaŋ nandisal kaŋ, kaŋ kimokgi. Uŋun aŋpak do aŋek notgo aŋupbal abi amin da aŋpak uŋun do aŋpak yokwi yaŋ di yaŋbam. ¹⁷ Nandani, Piŋkop dakon Amin Kila Agakni uŋun jap pakbiyokon dima tosoċ. Amin Kila Agakni uŋun aŋpak kilegi, ae but yawot, ae Telagi Wup da kisik kisik paŋalon aŋnimisak uŋudon tosoċ. ¹⁸ Amin kinda uŋun aŋpak yolek Kristo dakon pi asak, uŋun Piŋkop da kaŋban tagisi aŋakwan amin da nandaba wukwan imdaŋ.

¹⁹ Yaŋdo, nin aŋpak but kalon paŋalon asak, ae aŋpak notnin tagi paŋteban agagi uŋun baŋ yolek aŋ kimotneŋ. ²⁰ Jap dogin aŋek Piŋkop da aminon pi tagisi asak uŋun dima aŋupbal ani. Jap morap kisi noknogi gin, mani gak da jap kinda naŋaki uŋun do aŋek notgo dakon nandaŋ gadatni witdal kisak kaŋ, gak yokwi asal. ²¹ Gak bit kilapyo bo wain noki, bo ae yo diwari gat aŋapbo notno mosak yaŋ nandisal kaŋ, uŋun aŋpak dima abi.

²² Nandaŋ gadat aŋek uŋun yo morap do niaŋ nandisal uŋun Piŋkop gat jil dakon yo. Amin kinda yo kinda do tagisi nandaŋek burikon da nak yokwi dima asat yaŋ nandisak amin kisik kisik tagi asak. ²³ Mani amin kinda but bamot aŋek jap kinda nosak kaŋ, uŋun gulusuŋ asak, nido nandaŋ gadaron da dima nosok. Nandaŋ gadatninon da aŋpak morap amin da dima agagi yaŋ nandaŋek amaŋ,

uñun yokwi amanj.

15

Nin Kristo yol kimotneñ

¹ Nandanj gadatnin tebai amin nin da nandanj gadatni dima teban tanji amin pañpulugoneñ. Nin nin do gin nandanjek kisik kisik pak do dima nandanenñ. ² Nin notnin pañpulugono kisik kisik pañjek nandanj gadatni teban toni do pi aneñ. ³ Nido Kristo yo kisi iyi kisik kisik pak do dima nandagit. Piñkop gen papia da uñun do yañ yosok:

“Piñkop, gak do yañba yokwi tok awit uñun gen da nak yo kisi abidosok.”

⁴ Gen morap kalip Piñkop gen papiakon mandabi uñun da nin niyñdetjak do mandawit. Gen uñun da butnin pañteban anjakwan tebaisi agek Piñkop da abiñ timitjak uñun do jomjom anjek egipneñ.

⁵ Piñkop da nin dima alek toneñ do tapmim nimejek butnin pañteban asak. Uñun da ji pañpuluganban Yesu Kristo yol kimagek but kalonji egipni dosi nandisat.

⁶ Anjek ji Amin Taginin Yesu Kristo dakon Piñkopni ae Datni uñun but kalonj ae gen kalonjon da mani anjakisini do nandanjek bisit asat.

Kristo da Juda amin gat ae Amin Iñwakywari Kabi gat kisi pañpulugagit

⁷ Kristo da but dasi nandanjek ji timikgit, do jiyo yañ gin notji but dasi timik timik ani. Yañ anjek Piñkop man madep imni. ⁸ Ji yañ ani, nido nak yañ dayisat, Kristo uñun Juda amin dakon oman amini dagagit. Anjek Piñkop uñun gen bami yogok amin yañ yolik do anjek babikni do yañ teban tok an yomgut uñun aripmisi agit. ⁹ Yañ anjek Amin

Ŋwakŋwari Kabi da Piŋkop dakon bupmini do nandarek mani aŋkisini do nandagit. Piŋkop gen papia da uŋun do yaŋ yosok:

“Yaŋdo, nak Amin Ŋwakŋwari Kabikon mango yaŋ aŋkisikerŋ.

Aŋek gak dakon man awigik do kap yokerŋ.”

¹⁰ Ae Piŋkop gen kinda da yaŋ yosok:

“Amin Ŋwakŋwari Kabi ji Piŋkop dakon amin kabi gat but galaksi nandarek kisik kisik ani.”

¹¹ Ae timi kindakon yaŋ yosok:

“Amin Ŋwakŋwari Kabi ji Amin Tagi aŋkisini.

Miŋat amin morapyo miktimi miktimi ekwan ji mani aŋkisini.”

¹² Ae Aisaia yo kisi da yaŋ yagit:

“Jesi da kabikon da gugi kinda wikdisak.

Uŋun da miŋat aminyo miktimi miktimi ekwan kilani akdisak.

Amin Ŋwakŋwari Kabi da uŋun amin da paŋpu-lugosak do nandar teban taneŋ jomjom aŋek egipdarŋ.”

¹³ Yo tagisi timitneŋ do jomjom aman uŋun Piŋkop da uŋun nim do yaŋ teban tok agit. Egip egipji uŋudon tosok yaŋsi nandar imiŋakwa uŋun da kisik kisik ae but yawot daban butjikon tugosak, ae Telagi Wup da tapmimon yo tagisi dam do yaŋ teban tok agit uŋun timitdaman yaŋsi nandani dosi nandisat.

Pol da iyi pi agit uŋun do yagit, ae Rom amin do gildatni tagi yomgut

(Kilapmi 15.14–16.27)

Pol da iyi pi agit do but galaksi nandagit

¹⁴ Not kabino, ji bisapmi bisapmi anpak tagisi bangin an yansi nandan damisat. Ae nandak nandak aripmi timikgwit, do notji yoyindet tagi an an ani. ¹⁵ Mani nak butji pabo pisanakwa gen diwari aesi nandani do gen diwari tebaisi ban mandan damisat. Nido Pinjop da nandan yawok naminek ¹⁶ nak Yesu Kristo dakon pi amini egek Amin Iwakywari Kabikon pi aberj do nak manjigit. Nak unun pi anek Pinjop dakon Gen Bin Tagisi yan tenjenok anek mukwa sogok amin kinda da yan egisat. Egek nak Amin Iwakywari Kabi ban Pinjop da paret si galak tosok yombem kinda nan Pinjop do imisat. Iminjapbo Telagi Wup da panjelak asak.

¹⁷ Yanjo, nak Yesu Kristokon gadako Pinjop dakon pi agimak unun do butgalaksi nandisat. ¹⁸ Nak yo kinda do dima yokdisat. Kristo da tapmim naminjakwan Amin Iwakywari Kabikon pi anjapbo but tobil anek Pinjop gen guramikgwit unun dogin yokerj. Nak gen yagim ae pi agim, ¹⁹ ae Telagi Wup da tapmimon wasok tapmimi ton mibili mibili agim. Yan anjapbo pindagek but tobil awit. Nak Jerusalem da wasanek Kristo dakon Gen Bin Tagisi dakon gen morap yan tenjenanapbo Ilirikum Provinskon kigit. ²⁰ Nak Kristo dakon man dima nandan amin kabikon Gen Bin Tagisi yan tenjenok aberj dosi nandagim da nandan egisat. Nak amin da gwak kili mawiron yut ak do dima galak tosot. ²¹ Pinjop gen papia da yosok unudenj akdosi nandisat. Unun yan yosok:

“Amin gen bini dima yoyiwit amin da unun kokdan, ae gen bini dima nandawit amin da nandan pisokdan.”

²² Pi unun da bisap morapmi nak abisinjakwan ji abinj dandakej dakon bisap mini.

Pol da Rom amin pindagek Spen kik do nandagit

²³ Mani idon amin da Kristo dakon gen bin kili nandawit, do nak idon pino mini, ae bilak morapmi nak ji dandak do si nandagim da nandisat. ²⁴ Yanjo, nak Spen miktimon kikej bisapmon obiŋ ji dandaŋek don kikej dosi nandisat. Nak ji gat bisap piŋpimisok egipneŋ uŋun da kisik kisik namiŋakwan uŋun da kwenon anpulanganba Spen kikej do galak tosot.

²⁵ Mani abisok nak Jerusalem kikej telagi paŋmuwukbi kabi paŋpulugokeŋ. ²⁶ Paŋmuwukbi Masadonia ae Akaia provins bamoron ekwaŋ uŋun da Jerusalem telagi paŋmuwukbi kabikon wadak wadak amin ekwaŋ uŋun paŋpulugok do tagisi nandaŋek moneŋ paŋmuwukgwit. ²⁷ Uŋun ak do tagisi nandawit, nido gomani Juda aminon tosok uŋun sopsopmi. Juda amin da Amin Ŋwakŋwari Kabikon Piŋkop dakon yo tagisi aŋabiŋ yomgwit, do Amin Ŋwakŋwari Kabi da Juda amin do giptim dakon yo tagisi di paŋpulugoni kaŋ tagisi.

²⁸ Nak Jerusalem amin do moneŋ yomyom pi abo dagaŋakwan Spen kik do obiŋek ji dandakeŋ. ²⁹ Ae nak nandisat, jikon opbeŋ bisapmon Kristo dakon giŋsamni nagon madepsi tugaŋ naban uŋun da ji tagisi paŋpulugokdisak.

³⁰ Not kabi, Amin Tagi Yesu Kristo do nandaŋek, ae Telagi Wup da amin do but dasi galak taŋ yomyom anpak paŋalon asak, uŋun do kisi nandaŋek nagon saŋbeŋba Piŋkop do bisit aŋ kimotneŋsi. ³¹ Bisit aba Judia miktimon nandaŋ gadat diŋma aŋ amin da nak diŋma abidoni. Ae bisit aba telagi paŋmuwukbi Jerusalem ekwaŋ uŋun da nak da paŋpulugok do pi asat uŋun do galagisi nandani. ³² Yan

---

15:25: 1Ko 16.1-4   **15:26:** Ya 24.17; 1Ko 16.1; 2Ko 8.1; 9.2,12   **15:27:** 1Ko 9.11   **15:29:** Ro 1.11   **15:30:** 2Ko 1.11; Kol 4.3; 2Tes 3.1

karj Piŋkop da galak tosaŋon nak kisik kisigon da jikon opbo kisin da tapmim panerj.

³³ Piŋkop dakon but yawotni ji kisikon tosak do bisit asat. Uŋun asi.

16

Pol da miŋat amin morapmi do gildatni tagi yomgut

¹ Nak nandaŋ gadat miŋat saminin Pibi dakon mibili do dayikdisat. Uŋun miŋat tagisi kinda, paŋmuwukbi Senkria kokupmon ekwaŋ uŋun dakon oman miŋatni egisak. ² Uŋun da miŋat aminyo morapmi gat ae nak gat kisi paŋpulugagit, ae uŋun Amin Tagi dakon miŋat kinda, do but dasi abidoni. Uŋun aŋpak da telagi paŋmuwukbi dakon aŋpaksi asak. Ae yo nido wadak wadak asak uŋun aŋpulugoni.

³ Gildatno tagi Prisila gat Akwila gat do yomni. Uŋun pi isalno Yesu Kristo dakon pi kalonji amaŋ. ⁴ Uŋun nak kutnok do aŋek pali kimakgimal. Do nak gin dima, Amin ņwakŋwari Kabi dakon paŋmuwukbi morap kisi da uŋun bamot do but galak nandaŋek ya yaŋ yomaŋ. ⁵ Gildatno tagi paŋmuwukbi uŋun bamot da yutnon muwukgaŋ uŋun do yomni.

Gildatno tagi notnosi Epenetus do imni. Uŋun da mibiltok Esia Provinskon Kristo do nandaŋ gadaŋ ingut.

⁶ Gildatno tagi Maria do imni. Uŋun da ji paŋpulugok do pi madepsi morapmi agit.

⁷ Gildatno tagi Andronikus gat ae Junias gat do yomni. Uŋun bamot nak dakon diwatno, nak gat kisi dam tebanon egipgumaŋ. Uŋun yabekbi kabikon man madepni toŋ. Uŋun da mibiltok Kristo nandaŋ gadaŋ ingumal, aŋakwal nak don nandaŋ gadat agim.

⁸ Gildatno tagi Ampliatus do imni. Ujun Amin Tagi dakon amin kindi, do nak but dasi galak tañ imisat.

⁹ Gildatno tagi Ubanus do imni. Ujun pi isalno Kristo dakon pi kalonji amak. Ae notnosi Stakis kisi do gildatno tagi imni.

¹⁰ Gildatno tagi Apeles do imni. Ujun Kristo yolyol aminsi kindi yañ kawit.

Gildatno tagi Aristobulus da yutnon ekwañ amin do yomni.

¹¹ Gildatno tagi Erodion do imni. Ujun nak dakon diwatno kindi.

Gildatno tagi Nasisus dakon diwatni Amin Tagi da kabikon ekwañ ujun do yomni.

¹² Gildatno tagi Tipina gat ae Tiposa gat do yomni. Ujun miñat bamot Amin Tagi dakon pi madepsi amal.

Gildatno tagi notnosi Pesis do imni. Ujun miñatyo kisi da Amin Tagi dakon pi madepsi agit.

¹³ Gildatno tagi Rupas do imni. Ujun Amin Tagi yol kimokdok. Ae gildatno tagi meñji do kisi imni. Ujun nak dakon meñjo kisi egipgut.

¹⁴ Gildatno tagi Asinkritus, ae Pegon, ae Emes, ae Patobas, ae Emas gat, ae nandañ gadat amin diwari ujun gat ekwañ ujun do yomni.

¹⁵ Gildatno tagi Pilologus gat, Julia gat, ae Nerus gat sami gat, ae Olimpas gat ae telagi pañmuwukbi morap ujun gat ekwañ ujun do yomni.

¹⁶ Ji pañmuwukbi diwari do but dasi galak tañ yomañ yañ yolikdo, kisitni iligek si bedoni.

Kristo dakon pañmuwukbi morap da gildatni tagi yipba jikon obisak.

Amin diwari da pañmuwukbi tuwil do pi añ

¹⁷ Not kabi, amin diwari da ji da gen abidawit uñun abin yipmanek jikon pidok pidok ae jigiyoyon pañalon an. Uñun amin do kan kimotni do tebaisi dayisat. Ji uñun da dubagikon egipni. ¹⁸ Uñun amin Amin Taginin Kristo dakon pi ban dima an. Uñun giptim dakon galaktok banjin yolgan. Uñun nandan kokwini mini amin pañgalak aba gen toptopmi do nandan gadat an. ¹⁹ Ji Pinokop dakon gen guramik kimokgon dakon geni amin kisi da kili nandawit, do nak ji do but galaksi nandisat. Mani nandan kokwin tagisi anek anpak tagisi banjin timigek anpak yokwi dakon nandak nandak jikon kinda dima tosak do nandisat. ²⁰ Kili uñunjok Pinokop but yawot nimisak uñun da Sunduk kandap gibaninon yipban bamono suligikdisak.

Amin Taginin Yesu dakon nandan yawotni jikon tosak do bisit asat.

Amin diwari da gildatni tagi Rom amin do yopgwit

²¹ Pi isalno Timoti da gildatni tagi damisak. Ae nak dakon diwatno Lusias, ae Jeson, ae Sosipata uñunyo kisi da gildatni tagi daman.

²² Nak Tetius, Pol dakon gen abidank papia on mandisat. Amin Tagi da manon gildat tagi yan dayisat.

²³⁻²⁴ Gaius da gildatni tagi damisak. Uñun da nak gat ae pañmuwukbi morap gat kisi yutnikon kilanin tagisi asak.

Erastas uñun kokup pap dakon moner kila amini, ae notnin Kwatas da gildatni tagi ji do damamal.

Nin Pinokop dakon man ankisinj kimotnen

16:17: Mt 7.15; Tit 3.10   **16:18:** Pil 3.19; 2Pi 2.3   **16:19:** Ro 1.8; 1Ko 14.20   **16:20:** WW 3.15   **16:21:** Ya 16.1-2; 19.22; 20.4   **16:23-24:** Ya 19.22; 1Ko 1.14

²⁵ Piŋkop da nak da Yesu Kristo dakon Gen Bin Tagisi dayisat uŋun gen naŋ ji dakon nandaŋ gadatji tagi paŋteban asak. Gen Bin Tagisi uŋun kalipsigwan pasili taŋ aŋ aŋ opgut. ²⁶ Mani abisok Piŋkop da nomansi paŋteŋteŋ asak. Kalipsigwan Piŋkop egip egip teban egisak uŋun da kombi amin yoyiŋban geni mandawit. Nin miŋat amin morapyo miŋtimi miŋtimi ekwaŋ uŋun da nandaŋ gadaŋ imiŋek geni guramitni do aŋek uŋun gen baŋ dayamaŋ. ²⁷ Uŋun Piŋkop kalonŋ gin nandaŋ kokwini tagisi. Yesu Kristo obakon da nin do yo tagisi agit, uŋun do nandaŋek nin Piŋkop dakon man toktogisi aŋkisiŋ kimotneŋ! Uŋun asi.

PIŃKOP GEN
The New Testament and Psalms in the Yopno Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen na Buk Song long tokples Yopno long Niugini
copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yopno

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-01-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Oct 2021 from source files dated 17 Oct 2021

b683ce50-d820-5bfc-8471-d8ee080be106